

L'AMIC

NÚMERO 5 - 2.ª ÈPOCA - DESEMBRE 1988

EDITAT PELS EX-ALUMNES
DE LES ESCOLES DE BONMATÍ
La Selva

*Alumne
Rosar Martínez*

El nostre agraïment a les entitats que han col·laborat en la confecció d'aquest número de «L'AMIC», ja que sense les seves aportacions no hagués estat possible.

*Ensenyament i Cultura de la Diputació.
Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sant Julià-Bonmatí.
Banc Atlàntic.
Caixa de Pensions «La Caixa»
Gràfiques Costa S.L. Bonmatí.
Joaquim Vila Bancells.*

També volem confirmar el nostre reconeixement a tots aquells que amb els seus treballs hi han participat.

El dibuix de la portada (dos alumnes mirant al futur) és obra de l'ex-alumne Xavier Viñolas

LLINDA

Un any més arriba a les nostres llars, L'AMIC. Ho fa sense escarafalls ni pretensions, amb la modestia i senzillesa de sempre, però això sí, amb la mateixa il·lusió i desitjos d'agradar, fent-nos amables, encara que només sigui esporàdicament, uns minuts fullejant-lo.

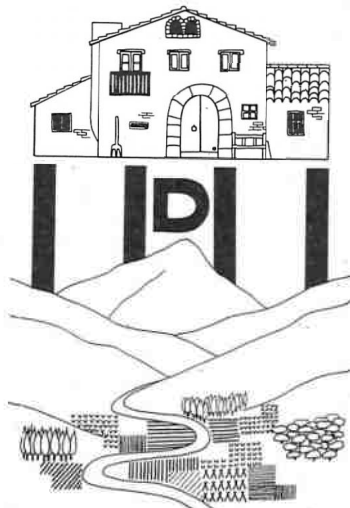
La paraula amic, que equival a sentir una fonda amistat amb el proïme és, més que significativa, màgica. Aquells nois i noies que pel juny del llunyà 1937, guiats sàviament pels seus mestres, escolliren per votació popular donar aquest nom al primer butlletí sortit d'aquelles escoles i que reeditat el seu dia tots guardem zelosament, encertaren de ple, i fins i tot m'atreveixo a dir que intuitius, en donar-li tan bell nom. Justifico l'afirmació fent especial esment a la circumstància ben significativa que, a través de les pàgines dels exemplars de L'AMIC, que van sorgint a la llum, tots ens anem acostant una mica més, fent realitat la màgia que atresora la paraula, tal com abans he esmentat.

L'AMIC que teniu a les mans no pretén altra cosa que això, arrodonir, fer més viva i coherent l'amistat entre tots, i no solament entre els alumnes que li feren de padri, sinó també envers els lectors i simpatitzants en general.

L'AMIC, encara que només ens visiti una vegada a l'any, no perd actualitat ni interès, al contrari, guanya en experiència i, sobretot, cosa importantíssima, en col·laboracions, detall, aquest, vital per a la seva continuïtat. L'AMIC, el nostre caríssim butlletí, és el nexa d'unió, el cordó umbilical d'aquesta gran família que, gestada conjuntament amb la TROBADA, ens agermana amb voluntat i amor. Aquest és, en síntesis, el fruit que esperem i confiem que segueixi essent norma i guia per a tots. Res més. Amb el més fervent desig que passem un fel·l·iç i joiós Nadal i un 1989 ple de pau i prosperitat, acabo aquesta llinda amb les paraules encomiables i encoratjadores que són en mí norma de fe.

FINS SEMPRE.

ERDISI

RECORDANT LA DARRERA TROBADA

*Cars amics de Bonmatí:
Vosaltres éreu mainada
quan, per poc temps (mitja anyada)
jo vaig fer de mestre aquí,
fa d'això més de mig segle.
Lavors era un jovencell
abrinat, dret com un regle,
i ara, és clar, ja sóc un vell
—cofoi, però, de ser avi—
que, igual que els altres mortals,
duraré fins que m'acabi,
com deia un curt de gambals.*

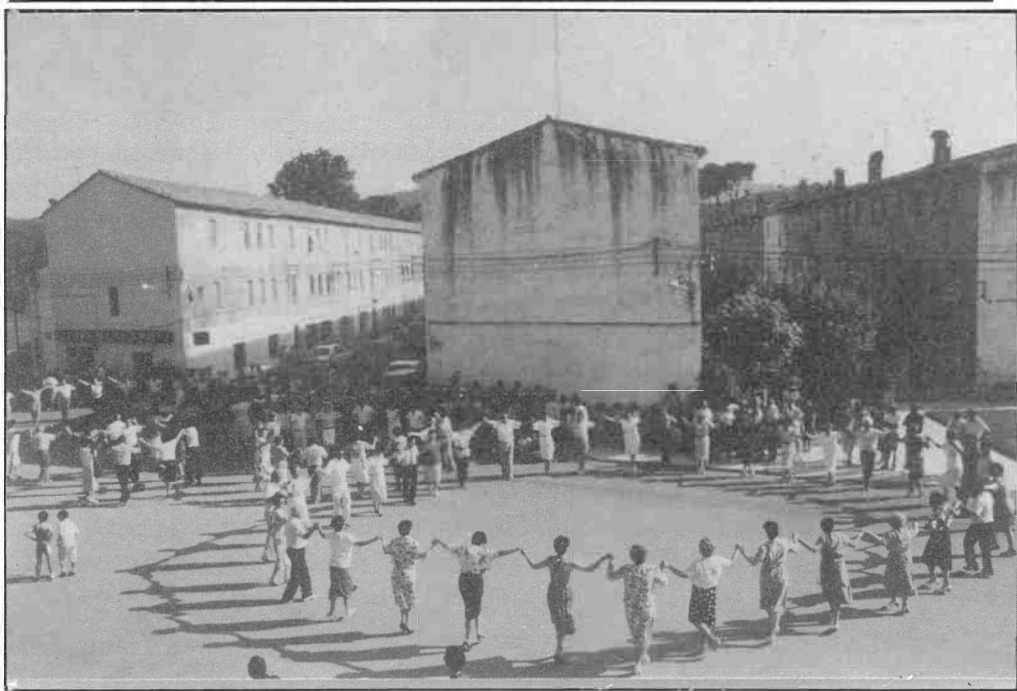
*De la meva curta estada
a Bonmatí, grat record
n'he guardat sempre i, per sort,
amb motiu de la trobada,
hi he pogut venir de nou,
després de molt llarga absència,
a fer acte de presència
als actes del nostre «show». (*)
I el concepte que en tenia
cert que ha millorat braument:
no sols ara hi ha més gent,
ans també més alegria,
més benestar, més de tot...
llevat del carril d'Olot,
que era el tren amb què hi venia.*

*I tornant a la trobada,
entrevista o reunió
(no sé quin mot és millor),
fou una felicitat pensada*

*la idea d'aquest aplec:
ofici amb toc de campanes,
gran ballada de sardanes
i, en l'endemig, un gran tec.
Us haig d'agrair, amics d'ara
que molts vau ser alumnes meus,
les hores, ai!, massa breus
que aquesta festa em depara.*

*De pertot hi arriba gent,
a l'ajust que ens agermana:
de migjorn i tramuntana,
de llevant i de ponent.
Bonmatinencs escampats
pels quatre costats del mapa,
com en un final d'etapa,
hi arriben adelerats.
Tot són petons i abraçades,
tot són estretes de mans.
Com que quasi tots són grans,
parlen de fetes passades,
de quan jugaven tots junts,
de quan anaven a estudi...
i, després d'aquest preludi,
rememoren els difunts.*

*Han vingut a la trobada,
al poble que els veié infants,
a veure-hi els companys d'abans
que, ai!, són menys cada vegada.
És trist que no hi siguin tots,
mes, la mort és llei de vida,
i la vida és avorrida*

*Una cobla de renom
ens ha tocat sis sardanes,*

*saltirones i galanes,
que han agradat tothom.*

si tot han de ser sanglots.
No essent pas incompatible
el record dels que no hi són
amb les festes d'aquest món,
sempre hi ha un recurs possible
per rescalfar aquest record:
guardar un minut de silenci
abans que el «partit» comenci,
com se sol fer als camps d'esport.

Gaudim, doncs, tots de la festa
i deixem penes a part,
que ni l'esplai és mala art
ni la broma és deshonest.
Apa!, a riure i a fer gresca,
que això estreny les amistats.
Si algú ens ve amb ciris trencats,
que vagi a prendre la fresca.
I fem petar la xerrada
que hi ha prou temps per a tot,
tant per dir un estirabot
com per tenir una assentada.

Tota la gent, concentrada
des de les deu del matí,
va a l'església per oir
solemne missa cantada.
I en sortir, cap a migdia,
l'escampada és general:
alguns romanen a dalt,
d'altres cap a baix fan via.

Vet ací, pescada al vol,
una petita conversa.
dementre la gent, dispersa,
evitava els raigs del sol:
—Perdoneu. Per fer de ventre
hi ha un lloc que sigui adient?
—Sí, al barri vell. Justament,
prop d'on la gent es concentra.

I avall!, cap al barri vell,
on sempre hi ha una gran sala
per fer-hi el dinar de gala
quan ho reclami el ventrell.

Mentre el rall amaina veles
i la cassussa va entrant,
qui més qui menys va ensumant
un tec de dues mil peles.

Mes, per esperar el tiberi,
a manera de vermut,
un piscalabis hi ha hagut,
altrament dit refrigeri.
I ara, l'acte d'amistat
per parlar de la trobada,
en què, per quarta vegada,
en Benet ens ha exposat,
fil per randa, sense embuts,
amb tota llei d'ets i uts,
l'estat de la qüestió:
comptes, treballs fets, projectes,
ajuts, encerts i defectes,

ço que rutlla i ço que no.
I el debat que se'n segueix
—com que està tothom d'acord
amb els termes del report,
ja que qui calla assenteix—,
doncs, com us deia, el debat (?),
mort a penes començat,
ben poca glossa mereix.

Tot seguit, sense més treves,
per esguard del seu mestratge,
ha rebut viu homenatge
de les ex-deixebles seves,
una mestra dels anys trenta,
que va exercir amb zel i empenta.
I s'ha cantat, finalment,
una joiosa sardana,
fruit de collita tardana,
però de gust excel·lent.

Ja tothom, a poc a poc,
va fent cap al refectori,
tot cercant, és ben notori,
la seva taula, el seu lloc.
I ja comença la xefla
en què dos-cents comensals
hem donat feina als queixals,
com podria dir un manefla.
L'àpat ha estat de primera,
abundant i succulent:
tothom n'ha quedat content
i això revifa la xera.

I tot déu cap a la plaça,
que l'aplec no s'ha acabat:
ara ve l'acte més grat
als que a ballar tenen traça.
Els «autors» de la trobada
són de la tercera edat,
però això no els ha privat
de fer una festa sonada.
Una cobla de renom
ens ha tocat sis sardanes,
saltirones i galanes,
que han agradat a tothom.
Entre elles, «Retrobament»,
d'autors afins a la festa,
molt airosa, molt xalesta,
que hem estrenat doblement.
Homes i dones ensems
—qui no balla el ball esguarda—
van dansar tota la tarda
sardanes de tots els temps.

Però ve que tot s'acaba,
que, en aquest món, tot té fi.
Els adéus ja són aquí
i jo aquí acabo la taba.

Fins a la vinent trobada.
I bon Nadal!, de passada.

IU BOHIGAS
Salt. Desembre 1988

(*) Mal que no el tingui en estima, hi he posat «show». Perdoneu. Això es deu, ja ho comprendreu, a un mer problema de rima.

M'HAN PASSAT LA PILOTA

He de fer un treball que és totalment lliure i engrescador. Lliure perquè he acceptat de fer un favor al meu marit, que no se sent tocat per la inspiració de fer un article per la revista «L'AMIC».

Fins aquí tot està molt bé, ell va contreure el compromís amb en Benet, però després de donar-hi moltes voltes em diu que el que ha preparat no li agrada i que no sap com sortir-se'n. Em demana opinió i després de llegir el treball veig que no li sobra raó. Per tant, hem acordat de provar si me'n surto jo. Això pot semblar una mica pedant però jo crec que un bon matrimoni ha d'estar a les verdes i a les madures.

Ara, després d'aquest preàmbul, vaig per feina i quedo astorada de la meva inconsciència ja que em pregunto davant del paper, què dic? He llegit moltes vegades l'angoixa que senten els escriptors davant d'aquesta circumstància, i ells són de l'ofici! Doncs bé; què faré jo per sortir-me'n?

En la concentració mental per sortir airoso d'aquesta situació, el meu pensament ha donat infinitat de voltes i sense adonar-me'n he rememorat records llunyans en el temps. M'ha vingut a la imaginació el dia que ens vàrem conèixer. Tots dos érem joves i amb una afició comuna: la sardana, la qual fou el nexa que va unir les nostres vides i poguérem comptar tirades de curts i llargs i també salaris perquè arribessin a cap de mes.

Així els anys han passat i hem anat fent curts i llargs en llocs a vegades força insòlits. Hem ballat sardanes navegant pel golf de Lleó amb una maregassa que no era precisament massa adient per aguantar l'equilibri, i per més gresca «l'orquestra», amb més bona voluntat que traça, interpretà la sardana «NIT DE LLAMPECS». Passant el temps hem ballat a l'aplec de Tolosa del Llenguadoc.

Això ens va fer sentir cofois d'allò més; ja érem internacionals! Però no podíem sospitar llavors que uns anys després afirmariem la nostra internacionalitat portant el nostre puntejar fins el Països Baixos; concretament a Amsterdam, on ens reunirem a la popular Plaça Dam, centre neuràlgic i típic de l'esmetnada ciutat uns quants milers de sardanistes que l'omplírem de gom a gom. Durant un parell de dies el nostre idioma ressonava per tot arreu: carrers, museus, restaurants, bars, tramvies... En fin, fou una invasió cultural de la qual en guardarem sempre un bonic record.

Tenim notícia que a Londres s'està formant una cobla i això ens fa pensar que en un pròxim futur podrem portar l'ambaixada de la nostra dansa al Regne Unit: d'això, però, potser podrem parlar-ne més endavant i així quan en Joan em passi la pilota, jo procuraré aprofitar-ho per fer la jugada tan bé com pugui.

Segons la llegenda, els grecs foren els que ens portaren la dansa i nosaltres, que som els seus hereus, procurarem portar-la a tantes contrades com ens sigui possible.

G O L !!!

MAGDA GRAU LLACH de BOADA
Fontdepou (Lleida), desembre 1988

BONMATÍ. LA MEVA INFANTESA

*Per la gent que em coneix,
pels amics del poble,
jo sempre seré, i m'agrada que així sigui,
la Lluïseta de ca l'«escrivant».*

*Conservo en els ulls la mirada
de quan portava trenes.
Guardo en els llavis el somriure
que de petita vaig aprendre,
i tinc dintre meu la mateixa il·lusió
per escriure aquestes ratlles,
que la primera vegada
ara fa... cinquanta anys.*

*Sovint em ve a la memòria,
privilegiada companya,
el record del riu, que portava,
en les seves aigües escrit,*

*la vida tranquil·la d'un poble
i el cor noble i valent dels seus habitants.*

*Només em cal tancar els ulls,
per sentir encara el remoreig
dels jocs de ma infantesa,
i l'escalfor que em donaven
els braços de la mare,
la manyaga del pare,
i el somriure endolcit dels meus germans,
voltant el foc a terra
en les nits fredes de l'hivern.*

*Bonmatí, sabent-te tan a prop...
no he tingut temps d'enyorar-te.*

LLUÏSA VIÑOLAS
Anglès, desembre 1988

UN BON DIA

Un bon dia, i degut a certes persones d'una gran convivència i amb afany de poder viure i con- viure un retrobament amb aquella canalla enjogassada d'aquell bell Bonmatí, després de molts anys allunyats per motius transcorreguts en la nostra vida quotidiana, va néixer la trobada d'ex- alumnes de les escoles de Bonmatí.

L'organització ha portat un recordatori de tots els companys; com en tots els casos reals, té la seva part negativa, on hem de posar-hi tots els absents, que ja ens han deixat, tant per part dels mestres com dels companys d'escola. Per a tots ells demano un moment d'atenció i gran respecte, del qual són mereixedors.

La nostra trobada no té orgull ni gran rellevància, però sí realitats; és un dia de gran conviven- cia, on oblidem totalment tots aquells afers que per la nostra edat ens estan acompanyant, perquè tots hi estem subscriptes a la societat del «si no fos...». Millor dit, després de la convivència que es viu, injectem una gran moral, com a revifament de les nostres forces. Tal com deia el nostre company Jaume Galí en un dels seus escrits, és un tros de cel blau.

També té grans records; el fet de conuiu la realitat comporta reflexionar tota la nostra convi- vència amb els nostres avantpassats, recordant aquella frase que diu: «com més passats més recor- dats». Recordant tota una vida escolar, de grans amistats, entremaliadures, fins i tot picabaralles, incloses les activitats culturals i esportives. Tot un món de records submergits dintre els quatre car- rers i la plaça, junt amb les seves naus industrials, d'una colònia inoblidable.

En la nostra trobada, homenatgem a grans persones: els nostres mestres. Després d'haver re- but la nostra educació familiar, tota la resta del que tenim ho devem a ells; si tenim el valor, dintre de les nostres possibilitats, de subscriure aquestes línies i hem tingut la llum verda per enfrontar totes les nostres contrarietats de la vida, ha estat gràcies al fruit sembrat per les mans dels nostres benvolguts mestres.

Dintre el nostre retrobament, encara que no puguem exhibir el més elevat grau de cultura, ja que pel temps transcorregut, la nostra formació no comprèn la seva línia més moderna, ni sobretot la gran evolució de l'electrònica i de la informàtica, sí que en el dia de la nostra convivència demos- trem el grau de cultura en què el món hauria de viure i conuiu tots els seus dies. Sols desitgem que sigui un exemple pels que ens envolten, per conduir la bona marxa de la nostra Pàtria, de la nostra Catalunya, per tal que esdevingui com els països centre-europeus més desenvolupats. El que pre- tenem que sigui fruit per als nostres fills i molt en particular per als nostres néts.

Finalment, permeteu-me que acabi amb unes paraules vertaderament tristes, però d'una gran lliçó: paraules pronunciades per un gran català, el nostre benvolgut President Companys, que és portat a l'exili per causes de la nostra guerra civil; fou jutjat per les forces nacionals i sentenciat a mort.

El dia de la seva execució, descalçant-se i amb els peus nus, en les últimes quatre passes de la seva vida va dir: «Moro innocent del que se m'acusa però amb la gran satisfacció d'haver pogut tor- nar a sentir la frescor de la terra catalana, la meva pàtria estimada».

Companys, tots nosaltres, per la nostra edat avançada, vulguem o no vulguem, estem a la recta final de la nostra vida. Però igualment com el nostre benvolgut Lluís Companys, any darrera any, amb una gran satisfacció i entusiasme venim a trepitjar la nostra terra estimada, la terra bonmati- nenca.

JOSEP PIGEM i ROCA
Bonmatí, desembre 1988

RECORDS DE BONMATÍ

Estimats amics de Bonmatí:

Quan la primavera, l'estiu i la tardor han passat, gairebé sense adonar-nos-en, ens trobem de ple al cor de l'hivern i en les festes Nadalenques, que inviten a repassar els dies transcorreguts de l'any i ens trobarem amb dies negres, dies grisos i algun de blanc. Doncs bé, deixeu-me'n explicar un de molt blanc o joiós i aquest va ser per a mi un dia molt i molt feliç...

El dia cinc de juny d'aquest any 1988, els nostres amics de Manlleu, en Pere i la Pilar, ens varen carregar en el seu cotxe, a la meva dona i a mi, i tot «xino-xano» férem via cap a Bonmatí.

L'única preocupació meva era veure com acolliria la gent d'aquest fantàstic poble de Bonmatí aquella sardana que entre el meu gran amic Isidre (que vaig conèixer més tard) i un servidor, havíem escrit amb tot el nostre bon cor... Em sembla que gràcies a Déu el poble la va rebre amb amor i comprensió... En nom de l'Isidre i el meu... moltes gràcies.

Doncs, estimats amics, deixeu-nos recordar coses d'aquell dia, per exemple...

L'Església plena de gom a gom de gent meravellosa; Mossèn Àngel amb la dolcesa de les seves paraules invitava a tots els ex-alumnes a fer una gran festa; l'amic Benet que, amb el seu bon dir, va aconseguir fer emocionar a tothom; aquelles quatre parelles que varen dansar i brodar amb tot el respecte i elegància la nostra sardana «Retrobament» (un quadre inexplicable). També em recordaré sempre de la simpatia dels amics Costa, Joaquim, Fèlix, etc. i de totes les simpàtiques espeses; també és grat recordar aquella sala abarrotada de gent que seguia embadalida tots els parlaments i homenatges; la cantada tots junts de la nostra sardana «Retrobament»...; aquell gran dinar de germanor, les sardanes a la tarda per la cobla Atlàntida amb la nostra sardana inclosa.

Gràcies a tothom i, sobretot, demano perdó a tots aquells dels quals no sé el seu nom; però no en dubtin pas que els aprecio igual a tots... i molt.

Una forta abraçada a tots de part de la meva esposa Maria i d'un servidor.

JAUME PONS JOFRE
Manlleu, desembre 1988

RECORDANT L'EUGENI

La notícia em va caure com un tro: l'Eugeni Casacuberta, company i amic de tots els ex-alumnes HA MORT. Potser ens havíem mal acostumat al seu estat de malaltia irreversible que el va aclaparar en els últims anys. La mort és un crit esgarrifós que a vegades, però, ens allibera del sofriment físic i moral. Tant de bo que Allà, trobi la pau que es mereix.

Però jo no voldria pas parlar d'aquests aspectes tristos de la seva vida.

No obstant, és difícil improvisar una semblança dintre un reduït espai, quan el personatge té una gran amplitud de fets i qualitats sobresortints. No hi ha cap dubte que ha deixat una petja innegable en tots els que el vàrem conèixer, que estic segur som legió, i que tots el plorarem ja que va ser un home d'entusiasme desbordant i contagiós. No és cap disbarat, per exemple, dir que ell portava el nou barri de Bonmatí a la sang, amb tots els seus inconvenients i problemes, que sempre va intentar resoldre. De la mateixa manera podríem parlar de la seva afecció al futbol, i que en certa manera, se'n va escriure una mica a l'Amic de l'any passat, però que podríem fer molt més extens, així com en molts i molts altres aspectes.

Ara voldria, però, recordar una jornada alegre de la seva vida. Tinc encara el seu rostre ben present en un llunyà dia del 18 d'abril del 1943, potser el més joiós i feliç de la seva existència, en què vaig tenir el goig i la satisfacció de compartir amb en Pelai Coll (q.e.p.d.) el padrinatge de les seves noces. Recordo perfectament que en sortir de casa seva amb el ram per a la núvia, mentre s'acabava d'arreglar per anar a l'altar, tot fent broma em digué: —Ves amb compte, i fes-ho bé, eh!—. Òbviament es referia a la poesia d'ofrena que havia de fer a la seva futura esposa i que em féu repetir més d'una vegada per assegurar-se que tot sortiria a la perfecció.

Com a homenatge al seu record m'agradaria transcriure a continuació aquell improvisat i senzill vers, i que tant li agradà i ajudà modestament a fer-lo feliç en aquella memorable diada:

*En aquest dia tan joiós
en el qual vas a casar-te
venim a obsequiar-te
amb un bonic pomell de floïrs.*

*És de part del teu amor
que a l'altar resant t'espera,
per ajuntar el vostre cor
amb estimació sincera.*

Revifant aquests i altres molts moments benaurats em plaurà evocar-lo per guardar d'ell un record venturós, alegre i feliç, en lloc dels llargs anys d'amargor que ha sofert tan resignadament amb el trànsit voltejant-lo despietadament.

JOSEP COSTA I TORRENT

Als 40 anys complerts dels **drets de l'home**,
i a 20 de **l'atzarós 68**,
bo i recordant en Luther King,

ALLIBEREM LA LLIBERTAT

a Iu i Miquel Bohigas i a llurs familiars

*Preguem pels drets humans en nostres ares,
car poden canviar el nostre destí.
I en lloc de «prohibir de prohibir»,
renovellem la fe dels nostres pares.*

*Siguem lliures esclaus, oh cars confreres!,
de la Fe i de l'Amor... I fem camí
(justificant amb bons mitjans el fi)
devers la vera llibertat, compares.*

*És hora ja d'unir-nos tots els homes
de bona voluntat, bo i proclamant:
El més universal dels idiomes
—l'únic neutral— és l'Esperanto.*

*Avant!,
que entendre'ns és el quid dels drets humans.
Alliberem la llibertat, germans!*

*KRISTNASKO 1988
BONAJN FESTOJN!
Un amic de «L'AMIC»*

EL REGENTÍ

a l'amic QUIM QUER

*Regentí volador,
ocell de bell plomatge,
tan bon refilador
que enlluernes el paisatge.*

*Tu, que enmig de les persones
cerques companyia,
que vora les flames
tothom t'admira.*

*Tots els qui et veuen,
a primer cop d'ull,
queden que s'enamoren
d'aquest bell ocell, que n'ets tu.*

*Vola i vola sense parar,
fins que al teu destí hakis arribat,
l'horitzó tan llunyà
on t'espera l'amor desitjat.*

*Regentí volador,
ocell de bell plomatge,
tan bon refilador
que enlluernes el paisatge.*

*SANTI VIDAL I PUIG
Bonmatí, desembre 1988*

CONSELLS A UN JOVENCELL

*Camina sempre de pla
no saltis a la cuneta,
t'està arribant un demà
i seràs un bon poeta.*

*Contempla la natura
escola el cant dels ocells,
escolta de la gent madura
només el bons consells.*

*He quedat admirat
en llegir aital promesa,
tot m'ho has explicat
amb la teva senzillesa.*

*Per als que fem poemes
no és ni pluma ni mà,
som la petita promesa
dels que sabem estimar.*

*I... amb la teva juvenesa
amb una vida per davant
demostra tal riquesa
que el teu cor va demanant.*

*Jo, no puc presumir
d'una gran destresa,
i... no te la puc llegir
em cauria el cor per terra.*

*Sempre el llibre davant
treu les males companyies,
espero ser un bon company
fent boniques poesies.*

*I, si els plors són de la vida
dels que no saben estimar,
tu i jo amb companyia
els hi donarem la mà.*

*No consolis les seves penes
tu segueix sempre endavant,
quan tinguis els teus poemes
molts d'ells els ploraran.*

*Jo sé que ets promesa
pots arribar molt alt,
segueix amb tal riquesa
bon amic: SANTI VIDAL.*

*JOAQUIM QUER COLL
Bonmatí, desembre 1988*

SARDANA DEDICADA A L'AGRUPACIÓ D'EX-ALUMNES DE LES
ESCOLES DE BONMATÍ I A TOTS ELS SEUS AMICS=
ESTRENADA EN LA FESTA DE GERMANOR DEL CINC DE JUNY DE 1988.

MÚSICA : JAUME PONS JUFRE

LLETRA : ISIDRE CASADEVALL

RETROBAMENT

ES VERITAT O ÉS QUIMERA
QUE CINQUANTA ANYS ENDARRERA
AQUESTS "NOIS" DE PELL COLRADA
FOU MAINADA ENJOGASSADA
A N'AQUELL BELL BONMATÍ?
A N'AQUELL BELL BONMATÍ?

RETROBATS EN ÇLOSA PINYA
REMEMBRANÇA D'UN PASSAT,
ABASTAMENT JUSTIFIQUEN
D'UN SOMNI LA REALITAT,
DE SIMBÒLICA ABRAÇADA
COPSEM TOTS AMB LA MIRADA
ELS RECORDS ARA PRESENTS,
I LA JOIA FAREM NOSTRA
PER FUTURS RETROBAMENTS,
ELS RECORDS ARA PRESENTS,
I LA JOIA FAREM NOSTRA
PER FUTURS RETROBAMENTS,

BALLEM JUNTS EIXA SARDANA
QUE'S LA DANÇA DE L'AMOR,
FERM L'ESPERIT, BRAÇOS ENLAIRE,
SÍMBOL VIVENT D'UN DESTÍ
QUE'NS AGERMANÀ PER SEMPRE,
DE PETITS... MOLT PETITETS,
QUE'NS AGERMANÀ PER SEMPRE,
DE PETITS, MOLT PETITS... A BONMATÍ.

L'obsequi que com a recordança es va lliurar a tothom en la Trobada del 5 de juny va ser una gentilesa d'en Pere Motjer i d'en Joan Boada.

La pintura de la colònia és d'en Xavier Viñolas i el dibuix de l'escolanet de la Pilarín Bayés.

A tots el nostre més profund agraïment.

L'AGRUPACIÓ

EN RECORDANÇA
DE LA MISSA CELEBRADA
AMB MOTIU DE LA
IV TROBADA D'EX-ALUMNES
DE LES ESCOLES
DE
BONMATI

BONMATI (LA SELVA) 5 de juny del 1988

EL PRAT DEL LLOBREGAT

L'aeroport del Prat, és el despertador d'en Quim Vila.

Amb aquest escrit voldria, d'una manera molt senzilla, fer-vos conèixer algunes particularitats d'aquest poble, avui ciutat, en el qual m'ha tocat viure molts anys.

No cal dir que com tots els pobles i ciutats té la seva història, però em limitaré solament a parlar-vos d'uns aspectes molt concrets d'aquesta població.

El Prat del Llobregat, municipi assentat en ple delta del riu Llobregat, pertany a la comarca del Baix Llobregat, té un extensió de 32 km quadrats i és obert a la mar Mediterrània, amb un sòl pràcticament pla, 8 km de costa i bones terres de conreu. L'existència dels aqüífers, especialment les aigües artesianes, han estat un factor decisiu en el procés d'industrialització de la nostra comarca; té també un aeroport de gran importància, com sabeu, amb grans projectes per al futur de cara a les Olimpíades del 1992 i l'any 2000; compta també amb un camp de Golf de gran importància per a Barcelona i que es considera un dels millors de l'estat.

En l'actualitat, el municipi té 63.000 habitants. L'agricultura ha estat durant molts anys la principal activitat econòmica del Prat, una agricultura extraordinàriament productiva a causa de la riquesa del seu sòl, l'abundància d'aigua i la seva proximitat al mercat barceloní.

Aquests valors, principalment l'abundància d'aigua, ha propiciat l'arribada de grans indústries, com són La Seda de Barcelona i la Paperera Espanyola, en les primeres dècades d'aquest segle. El Prat és una ciutat viva que, independentment d'una colla de factors com és ara fugues a Barcelona, estancament econòmic, una certa estabilització de la població, sobreviu, es manté expectant i ha potenciat un sector comercial i de serveis a la pròpia ciutat de primer ordre.

La indústria és un sector de gran importància malgrat que la crisi econòmica s'ha deixat sentir fortament (els més de sis mil aturats és un índex prou significatiu). Però, com deia abans, l'agricultura és i ha estat l'activitat tradicional del delta del Llobregat. Durant un mil·lenni ha caracteritzat la vida de la comarca, ha transformat l'espai físic, ha estructurat les terres donant-les fisonomia pròpia, generant treball, riquesa i cultura i durant algunes dècades d'aquest segle fou la primera horta del país (carxofes, considerades les millors d'Europa, enciams, llegums, farratges, etc.) rebost de Barcelona i gran exportadora a tota Europa. No puc deixar d'anomenar aquí, com a cosa típica d'aquest poble, el pollastre de la pota blava, aquesta espècie de pollastre originària del Prat. La perseverança dels pratencs ha aconseguit que l'espècie es mantigui, recuperant-ne la seva comercialització malgrat la proliferació de les granges avícoles.

En l'actualitat l'agricultura ha disminuït molt, però en absolut és una activitat marginal.

La meua arribada a aquesta població, com la majoria dels que avui en formen part, fou per raó del gran desenvolupament industrial que en molt pocs anys va rebre una gran embranzida, que s'anà incrementant i ben aviat es començaren a notar els efectes de les convulsions socials.

Per conèixer un poble no n'hi ha prou de saber com són les seves terres, els seus rius, etc. Cal saber també com són els homes i les dones que hi viuen i treballen.

D'uns anys ençà el Prat ha tingut un canvi profund en la seva població. Fixeu-vos bé que abans de la guerra civil la seva població era escassament d'uns 9 mil habitants; actualment són 63 mil. Aquestes dades són significatives: mostren el progressiu i incessant augment de les concentracions urbanes. És evident que més enllà que l'aspecte purament demogràfic, el fenomen immigratori presenta en aquesta població, igualment com a molts altres llocs de Catalunya, un seguit d'implícacions socials, culturals i fins i tot polítiques que constitueixen el problema de la integració plena al país. En efecte, en el cas del Prat, la realitat migratòria no ha significat un simple desplaçament

territorial de la població, sinó que ha comportat, per la majoria de gent que ha canviat de residència, el pas d'un ambient rural a un d'urbà, del treball del camp al de la indústria i serveis, d'una entitat nacional i cultural a una altra ben diferenciada. Cal tenir en compte que ateses les peculiaritats històriques, lingüístiques i culturals de Catalunya, la integració i el procés de normalització cultural i social del poble català serà plena quan tots els que vivim a Catalunya aconseguim una societat on regni la justícia, l'amor i la pau.

Com totes les ciutats entre els 50 i 100 mil habitants del cinturó barceloní, el Prat ha sofert unes determinades conseqüències del procés migratori com són la castellanització dels municipis i la pèrdua de costums tradicionals. No obstant i això, actualment, segons es va fer públic en un cens lingüístic, el 83% dels pratencs afirmaven entendre el català, mentre que l'any 1981 el percentatge era escassament d'un 60%. Cal que coneguim el català no sols els que mai no han deixat d'usarlo en la comunicació habitual, sinó també tots aquells que no és la seva llengua; és necessari que coneguim i parlin la llengua de la terra on viuen i treballen.

Permeteu-me que hagi fet aquest petit desglossament de la població amb algunes de les seves característiques referents a la llengua, ja que per aconseguir una millora en la convivència i integració plena cal usar uns vehicles de cultura comuns.

Doncs bé, podem resumir aquesta breu aproximació al que és la vida del meu poble dient que el Prat és una ciutat agrícola, industrial i de serveis en constant expansió, integrada per una població catalana i una altra emigrant que treballen pel seu progrés braç a braç i dia a dia.

JOAQUIM VILA BANCELLS

El Prat del Llobregat. Desembre 1988

L'AVI JAN I EN JANOT

*El meu avi, cada tarda,
mentre anàvem passejant,
em contava mil històries...
Deixeu-me aquesta explicar:*

*En un poble, no molt lluny,
hi vivia l'avi Jan,
que encara s'entretenia
amb les feines de seu mas.*

*També hi havia en la vila
en Janot, de cal Bufat,
jove encara, ple de força,
de fer mofes molt aimant.*

*Un dia que el jove anava
a fer les feines del camp,
a passar per casa l'avi
va veure en Jan enfeinat.*

*—Què féu, avi, amb tanta cura?
Us veig molt atrafegat!*

*—M'entretinc matant les cuques
que es mengen el patatar.*

*I en Janot, tot fent el pinxo,
per mofar-se del bon Jan,
li diu amb falsa rialla:*

—Jo us diré un remei molt gran:

*Cap fulla de patatera
mai no podran mossegar...
si poseu a cada cuca
un morrió ben lligat!*

*No passaren pas molts dies
que el jove, tot enfangat,
del camp tornava molt d'hora,
paraulotes mastegant.*

*—Què tens, Janot —li diu l'avi—,
que et veig tan malhumorat?*

*—Amb tanta pluja caiguda,
tinc tots els bitxos negats!*

*—Això rai! salvar els teus bitxos,
—li diu en Jan a l'instant—,
té una solució més fàcil
que la del meu patatar:*

*L'any vinent, compres bitxeres,
fas les rases i els forats,
i abans de posar-les dintre...
les ensenyes a nadar!*

*En Janot gira l'esquena
i marxa, baixant el cap.
L'avi Jan, amb senzillesa,
gran lliçó li va donar.*

El meu avi m'ha dit sempre:

*—No et vulguis d'altres burlar,
que amb la moneda que pagues
un dia tu cobraràs!*

CASIMIR PLA I ROCA
Anglès, desembre 1988

LES INUNDACIONS A BONMATÍ

Des del 1900, en què va ser construïda la colònia per en Manuel Bonmatí, fins la dècada del 60, que van ser bastits els pantans de Sau i Susqueda, Bonmatí ha viscut èpoques tardorals molt angoixoses. Les pluges, molt abundants en els mesos d'octubre i novembre, molts cops han posat l'ai al cor als habitants de la colònia. Nits de vetlla i por, trasllat de mobles, enlairament de matèries delicades, tota la cautela emprada per tal de salvar de les aigües els béns i les andròmines de la casa..

Sortosament, moltes vegades no passava de la consegüent precaució. Però en dues ocasions el cabal amb la seva impetuositat s'ha passat de la ratlla, originant, a causa del desbordament, estralls d'una consideració dramàtica.

La primera va ser el 8 d'octubre del 1919, que el Ter va sortir de mare i va ocasionar considerables pèrdues, principalment a les indústries. L'aigua, a la colònia, va tenir-hi una durada d'un parell d'hores i el nivell va assolir els 40 centímetres. La Paperera Torras Domènech va tardar entre 3 i 4 setmanes en poder tornar a fabricar.

El segon aiguat va ser de proporcions gegantines si el comparem amb l'anterior; esdevingué 21 anys després i és recordat amb el nom de

L'AIGUAT DEL 40

Era el 17 d'octubre. Un dia normal com qualsevol altre. Així em degué semblar que seria aquell jorn en aixecar-me del llit. Després del mig jornal del matí a la fàbrica, vaig dinar ben de pressa, com cada dia, per aprofitar una hora escassa per fer un xic d'esport abans d'emprendre la segona part de la jornada laboral i que era jugar a futbol en aquell paradisiac terreny que hi havia darrera de les fàbriques! Qui podia pressentir en aquell moment, amb aquella normalitat, com he dit, que seria l'últim cop que correriem darrera la pilota en aquell meravellós terreny encatifat d'herba i envoltat de plantes d'espès fullatge!

Una migdiada assolellada que convidava a aquells que no eren tan aimants de la pilota, a fer una becaina entre aquell sol i ombra per esperar l'hora de començar el segon torn a la fàbrica: dos quarts de dues i la puntual represa al treball a can Casacuberta.

Feia un any que s'havia acabat la guerra i la lluita era constant per sobreviure, ja que la postguerra era fatídica. Malgrat tot, la nostra joventut era capaç de resistir-ho tot... però la problemàtica per tirar les famílies endavant era una forta càrrega que pesava sobre els nostres progenitors. Les seves preocupacions eren estudiar la manera de com fer arribar a final de temporada les anyades de patates i mongetes i assegurar-se del corresponent greix per adobar les viandes. Del pa no se n'havien pas de preocupar perquè no n'hi havia. Faig esment d'aquesta situació perquè hom pugui veure més clarament quina seria la funesta posició que esdevindria després de ser els habitants de la colònia visitats per l'aiguat que refereixo en aquest escrit. La meva tasca en el treball, junt amb en Joaquim Tura, en Lluís Pont, en Joan Trias, en Rosend Casteyó, etc. i els nois de la manyeria consistia en bastir la filatura de la fàbrica número 1, o sigui, la vella, ja que la guerra l'havia deixat sense activitat per haver-la convertit en fàbrica al seu servei. La nova, o sigui la número 2, ja feia dies que feia fil.

Després d'un parell d'hores de treball i enmig d'un sol espatarrant, des de Manlleu i la Gleva va ser comunicada a l'empresa l'alarmant notícia que baixava un excés d'aigua que feia témer un desbordament. Tal notícia va ser rebuda amb un cert escepticisme i una certa ironia.

—Quina credibilitat podíem posar en aital notícia, si feia un parell d'hores tot era normalitat a la colònia i el cabal del Ter era ben escàs! Al cap de mitja hora, ja dins la fàbrica, se suspenen tots els treballs i es destina la gent a enlairar gènere fabricat. Era fil en diferents facetes de fabricació com també els estris més delicats en cas de mullar-se, com és ara els xapons de les cardes.

Des del 1939, un cop finida la guerra, va començar el procés de muntatge, i hi feien acte de presència els socis propietaris de l'empresa. Aquesta era la de «Hijos de Vicente Casacuberta, S.A.» Hi havia el propietari principal que era conegut per «l'Amo», era el Sr. Vicenç; el seu fill Josep, el seu germà Sr. Pepet i els nebots Rifà i Aguilera. Tots, exceptuant el primer, es dedicaven al muntatge de la fàbrica de dilluns a divendres, i vivien en un dels pisos del c/ de les fàbriques. No era pas sorprenent, doncs, de veure'ls en aquest moment enlairant gènere per salvar-lo de l'aigua.

Mentrestant, què passava a la fàbrica del costat, la Paperera Torras Domènech? No ho sé, però suposo què devien fer el mateix, amb la diferència que aquella en no haver estat desmuntada durant la guerra es trobava en plena producció.

Vull fer esment que alguns dels que havíem romàs des de la una i mitja dins la fàbrica, no suposàvem la magnitud d'allò que s'estava preparant. En l'única sortida que vaig fer a defora, em vaig encaminar vers un dels magatzems que hi havia a tocar el camp de futbol, d'on es retiraven els xapons de les cardes encaixats temps ha. El soroll de les aigües arrossegant plantes i objectes de tota mena, i la imatge de l'aigua inundant el camp de futbol, ofería un aspecte dantesc, i era motiu perquè la meua imaginació intuís la catàstrofe que riu amunt estava succeint. Llavors, si que vull confessar-ho, vaig quedar esporuguit. L'estada a la fàbrica va durar poc perquè aviat es van percebre els eixordadors sorolls dels clàxons dels camions de can Barnades alertant la gent, que l'aigua estava entrant a la colònia. Com en 1919, les aigües van arribar a la plaça i als carrers, pel camp de futbol i per les Fàbriques. Eren aproximadament les 10 del vespre.

En sortir de la fàbrica vaig dirigir-me a casa, d'on havia sortit després de dinar, moment en què no era de preveure res del que s'estava apropant. El meu pare, que havia respirat optimisme fins l'últim moment, confiava que l'aigua no entraria a les cases. Tenia l'experiència viscuda en l'aiguat del 1919 en què, després d'assolir un nivell d'un parell de pams, al cap de poques hores, la gent pogueren tornar a les seves llars. Un cop a casa, vaig adonar-me de la solemne bajanada que acabava de protagonitzar: procurava de solucionar el problema de «l'amo», mentre deixava els interessos de la família en perill. Poso a corre-cuita algunes coses sobre els tocadors de la barberia i la taula del menjador, entre elles un cistell de mongetes del ganxet, que en aquells dies s'estaven aprofitant dels horts de la colònia.

Abandonem la casa per la porta de darrera del carrer de Sant Ramon en direcció a la pujada que condueix a l'església. Per travessar la plaça, ja ho vam haver de fer de peus a l'aigua, puix aquesta ja se n'havia fet mestressa. Un cop a la pujada on s'havia acollit molta gent, contemplàvem impressionats com el nivell de l'aigua anava augmentant.

Recordo el fet que de can Surroca, que era la primera casa que es comunicava amb la pujada, els seus estadants varen sortir per la part de darrera del carrer i havien de salvar un petit corrent d'aigua d'uns 30 centímetres escassos de gruix. Amb molt bona voluntat, uns homes van intentar ajudar les dones perquè no es mullessin.

Hi havia una dona, la qual era monja, que no va estar pas de punyetes; en lloc d'acceptar l'ajuda dels voluntaris, va arrencar correguda i travessà el petit rierol format per l'aigua, perquè no fos tocada per cap home.

El capellà, en Mn. Miquel Janoher, va obrir l'església per tal d'acollir o si més no donar aixopluc a tothom. Vull fer esment que el seu llit va ser destinat a un malalt de molt de compte. Can Muné, can Verònic, can Costa, la Rovira, can «Sidru», can Rigau, etc. es van solidaritzar amb la gent de la colònia donant acolliment a molts veïns. Una bona part d'ells, però, es mantenia a la pujada contemplant enmig de la foscor l'aspecte tètric de les esvalotades aigües que envaïen la plaça i arribaven a l'alarmant nivell de gairebé dos metres d'alçària. La gent, espantada, contempla com les aigües han ocupat totalment la terra cultivada dels horts on les restes de mongetes i totes les hortalisses són destrossades per la fúria del temporal. La pluja fins aquí no ha estat pas massa abundant. Les desgràcies són ocasionades pel devesall d'aigua mai vist que prové del Ter amunt. Cap a la una de la matinada, enmig de la foscor neix un raig d'esperança. El nivell de les aigües a devallat uns quaranta centímetres. Aquesta il·lusió dura poc, ja que en breus moments la remuntada és superior a l'alçada anterior. Amb esglai es passa la nit, una nit que ara sí, l'aigua ha caigut a semalades i amb una foscor com una gola de llop. En fer-se de dia, l'espectacle és aterrador. És un matí amb un cel negre. Els terrenys que no han estat afectats per la inundació són coberts pel fang o per l'aigua de la pluja que ha caigut durant la nit. Des de la pujada es poden veure els horts de la plaça totalment inundats; el corrent que travessa la plaça amb fúria ho arrossega tot: cairats, bidons, taulons, bótes, plantes i fins alguna persona. Les aigües, en xocar contra el pont llencen a l'aire tota classe de materials que la violència del corrent mena riu avall. L'espectacle presenciats i més tard explicat per les persones que van romandre en els pisos i que des de les finestres contemplaven els carrers convertits en canals era esfereïdor. D'un costat, pel que presenciaven, i per l'altre, per la inseguretat de la feblesa dels envans de les cases, a les quals l'empenta de l'aigua els havia obert algunes portes i finestres. Per aquest fet, a les plantes baixes el corrent hi era permanent. El panorama que es presenciava des de la capella de Sant Julià, dominant el Ter, i tot el que envaïa, era espantós.

Així va anar passant aquell matí, amb la gent trista i angoixada i amb un presentiment pessimista, només imaginant quin seria l'estat en què es trobarien les seves llars.

L'any 1942, les aigües del Ter, tornen a fer de les seves. En són testimoni els desperfectes ocasionats a la via del tren d'Olot en el seu pas per Vilanna.

En arribar a mitja tarda, de la mateixa manera que el dia anterior, l'augment de l'aigua ens va sorprendre, així mateix va disminuir. En poques hores, d'una manera sobtada, va minvar el nivell del riu, quedant la colònia fora del domini dels corrents. Això fa que després de catorze hores de mantenir-se el nivell d'alçària d'un metre noranta a dos metres, les aigües s'escolin i quedin els carrers i la plaça coberts de fang. M'encamino cap a casa, la visió dels carrers del Pi i Sant Ramon és esgarrifosa. Tota classe d'utensilis: mobles, llenya, plantes, animals negats, etc. es poden veure per tot arreu. Un cel color de plom, i una humitat que traspua per les parets, acaben de completar un quatre trist i escabrós. I per si fos poc una mullena cala els cossos de la gent que no poden gaudir de calçat ni roba seca.

Arribo a casa i intento obrir la porta amb la clau. És impossible. Les cases de la colònia són més baixes que el carrer. Això fa que aquest desnivell ajudi a acumular més l'aigua i el fang, i faci irrealitzable la seva evacuació. En Lluís de l'estanc, que viu al mateix carrer, em crida i em dona facilitats per entrar a casa meva des de la seva casa, malgrat que hi hagi les escoles entremig. Els envans trencants fan que siguin quatre les cases que es comuniquen sense obrir les portes. El corrent que hi havia a dintre ha fet que mobles i estris hagin canviat de lloc. Per exemple: com que l'escola era al costat de casa, les taules van passar als habitatges de la meua llar. Això va fer que pogués traslladar-me a les quatre cases per sobre d'aquestes taules, doncs a terra hi havia un gruix de 30 a 40 centímetres de fang. Aquell cistell de mongetes que vam deixar damunt la taula, devia navegar per allà on el corrent el va conduir i el trobarem en una habitació. A causa de la dilatació de les mongetes el seu volum arribava fins la nansa.

La generositat d'uns veïns d'un segon pis, va fer que les primeres nits les passéssim a casa seva puix l'única vestimenta de què disposàvem era la que portàvem al damunt.

L'endemà va començar la feixuga tasca de treure el fang de les cases i recuperar mobles, eines de la barberia i estris de tota classe. El gruix de fang era tirant curt el de la fondària de les cases.

El subministrament de l'aigua era tallat i els pous no eren potables, el canal estava rebentat i això era motiu que les fàbriques, cases i safareigs estiguessin faltats d'aigua. Aquesta va ser la causa que manqués també l'electricitat. Les dones havien d'anar a rentar la roba al torrent de Bàscara o en algun bassal dels defores de Bonmatí. El canal de desguàs de les fàbriques, que per guanyar salt desembocava Ter enllà, va desaparèixer i quedà ple de pedres i fang. Els horts que hi havien entre la plaça i el riu eren un roqueter impossible de reconèixer com a terreny cultivable.

El terraplè que unia el pont amb la colònia va desaparèixer, (la baixada del nivell de la nit anterior va ser ocasionat per l'ensorrament d'aquest). La carretera de Vilanna i Trullàs estava esllavissada dificultant el pas en les dues direccions. El tren d'Olot amb diverses trencades a la via tampoc no funcionava.

Les fàbriques, l'endemà, un cop lliures dels embats de l'aigua, van començar la dura tasca de desmuntatge i neteja. L'alçària del fang hi havia llocs que superava els 60 centímetres. Les indústries Padrosa, que es dedicaven a la caixaeria i la Paperera Torras, tenien a l'exterior grans munts de fusta acumulada, pel fet que era la seva matèria primera; els va desaparèixer tota.

Començava per Bonmatí una etapa encara més dura que la que s'estava vivint per causa de la guerra. Fou l'època més calamitosa que ha viscut la colònia des de la seva fundació.

El diumenge, com a dia festiu, badocs dels pobles veïns que no van ser afectats per la inundació contemplaven les misèries dels bonmatinencs com enfangats treuen el llot de les cases.

Fins l'aiguat hi havia a la colònia un camp de futbol la mar de bonic i un equip la mar de bo. Del camp només en va quedar un impressionant roqueter amb un desnivell de fins dos metres d'alçada. Veus aquí que tan bon punt acaba de passar la riuada i mentre la gent estava en plena neteja de les cases, es presentà la junta directiva del CD Anglès, la qual s'adreçà a la junta del FC Bonmatí, amb aquestes mateixes paraules: «Com que vosaltres, en no tenir camp, ja no podreu formar equip, venim a sol·licitar la baixa de tres jugadors per tal d'incorporar-los al nostre equip». En lloc d'oferir-nos ajuda ens venien a desmembrar l'equip. Hi va haver una reacció de dignitat i amor propi de dos homes que sempre han estimat el poble des de totes les vessants i decidiren reconstruir el camp sense esperança de recuperar tot allò que invertien, com així va ser. Aquestes persones cal que siguin recordades en el futur i per això les esmento; eren en Francesc Pagès Puigdemont i l'Eugeni Casacuberta Cassà.

Per reparar el terraplè que unia el pont amb la colònia que la riuada s'ha emportat, tornà a venir a Bonmatí un batalló de soldats treballadors, presoners de guerra, que substituïren el dit terraplè per dues arcades petites.

L'hivern que s'apropa serà terrible en tots els sentits: els jornals baixos, els treballs penosos i amb males condicions; la falta de recursos, les collites dels horts perdudes, el fred, el racionament d'aliments, la manca de pa, l'escàs treball femení a les indústries tot esperant que les fàbriques es posin en funcionament.

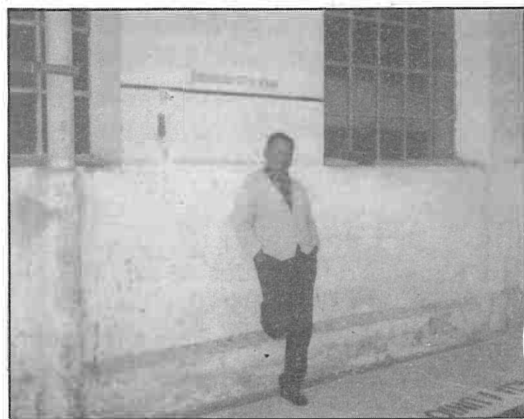
Més tard, en diferents facetes de la vida, hem aplaudit i col·laborat i ens hem solidaritzat en la recerca generosa d'ajuda. A Bonmatí, d'auxili no en vam trobar en aquella avinentesa. Únicament la Paperera Torras va socórrer amb una manta als afectats dels baixos.

El 8 de març del 1941 és la data en què el propietari de la colònia, Mata i Pons, acabà de reparar les rebotades del canal, i la Paperera començà a produir. Tot i que abans havia intentat la fabricació mitjançant màquines de vapor, per les dificultats del moment, va haver d'abandonar. El mateix dia les Indústries Elèctriques comencen a produir electricitat. La filatura Casacuberta tardarà més a fabricar pel fet que va haver de començar el muntatge de nou. Les Indústries Padrosa, de caixaeria, prenen la decisió de traslladar-se a Anglès i començar un nou procés de fabricació.

Aquesta és, a grans trets, la visió d'una inundació, que salvant la desgràcia de rebentar-se l'embassament de Susqueda o Sau, no es tornarà a repetir.

La vida a la colònia va continuar una colla d'anys molt migrada pels fets esmentats i per altres causes i canvis en les indústries.

Concretant, la dècada del 40 és, sens dubte, la més trista i anguixosa que ha conegut Bonmatí.

BENET VALENTÍ GUITART
Bonmatí, desembre 1988

L'Àngel Cornet, malgrat la seva alçada, no assoleix el nivell en què van arribar les aigües el 1940.

A VOSALTRES, EX-ALUMNES

Aviat el poble de Bonmatí tornarà a estar de festa; una festa que no és pas com qualsevol de les que celebrem durant l'any, per boniques que siguin, ja que aquesta té un motiu molt especial i molt entranyable: el retrobament de vells amics.

Enguany serà ja la cinquena trobada d'aquests ex-alumnes que un dia anareu a l'escola amb els Srs. Busquets, Galí, Juanals, Nonell, Bohigas i Ballesta. Bé, jo no he tingut el goig de conèixer aquests mestres que tan bon record us han deixat, però el meu pare me n'ha parlat, com també de vosaltres, els companys d'infantesa. Per això, com a filla d'un ex-alumne, comparteixo la joia que sentiu tots de celebrar aquesta diada en la que sembla que el temps s'hagi aturat i que encara viviu a Bonmatí, tots plegats.

He nascut i he viscut tota la vida aquí i m'estimo el meu poble, però potser me l'heu fet estimar una mica més vosaltres perquè m'he adonat que, malgrat que faci temps que molts us vareu instal·lar en altres indrets, uns a la comarca, d'altres més lluny, en el vostre cor sempre hi ha cabut el record i l'estima a Bonmatí i la seva gent, segurament més refermat encara per la distància. Els que s'han quedat al poble, els companys, els seus pares, els que eren els vostres veïns també hi han pensat moltes vegades en vosaltres, en podeu estar segurs, perquè hi ha lligams que mai no es poden trencar del tot.

A la plaça, el dia de la trobada, ballarem la sardana que porta el nom, ben escaigut, de «Retrobament» i que amb tan d'amor va escriure l'Isidre, el meu oncle, a la qual posà música el mestre Jaume Pons, que ara ja és un company i amic vostre.

Des de fa un temps, teniu tots un compromís: el de trobar-vos cada any al poble, i els joves que hi som cada dia també en tenim un: el de continuar construint un Bonmatí pròsper i acollidor, on cada vegada tothom s'hi trobi més bé.

Serà una diada festiva per a tots vosaltres, ex-alumnes, i per a tot Bonmatí, un poble que us rebrà, com sempre, amb els braços oberts perquè sou part d'ell i sempre sereu bonmatinencs.

Per molts anys!

GLÒRIA CASADEVALL I GIRONÈS
Bonmatí, desembre 1988

INGENUÏTAT

*Mentre sa mare xerra amb les veïnes,
la nena juga sola. Per joguines,
té un bon eixam de mosques carregoses
que li puguen al nas, porfidioses.
Com que, en lloc d'esquivar-les, hi enraona,
sa mare la reprèn, quan se n'adona:
«No les saps mosquejar, aquestes marranes,
que, com més els dius coses, més te'n vénen?
Calla! No hi parlis més, tocacampanes!
Que no ho veus, que les mosques no t'entenen?».
I l'infant, que obre un ulls que se li encenen,
diu: «Les mosques... també són castellanés?».*

IU BOHIGAS
Salt. Desembre 1988

OBSERVATORI OCELLAIRE

Una nombrosa colònia d'ocells de tots colors i de diferents plomatges ocupaven un determinat lloc d'aquesta formosa contrada de les voreres del riu Ter, quan ja feia dies que la primavera havia vençut l'hivern.

Un grup d'ells, jovenets encara, és a dir primerencs però en plena expansió cap a un futur prometedor, es llevaren dejorn, a trenc d'alba, en un d'aquests matins de meravellosa llum matisada, gens fàcil d'explicar, provant d'eixorir-se l'ensopiment que precedeix la son invencible dels infants, tot sortint de l'espès fullam dels arbres que els servia de dormitori, disposats a fer la primera volada del dia sobre la vasta planura, d'una bellesa i grandiositat captivadores, on les plantes llüien colors impressionistes, així com també fulles esmorteïdes amb una simfonia de blaus, verds i marrons.

Mig endormiscats encara, varen sentir els més grans que comentaven acaloradament que avui hi hauria una vertiginosa espiral d'esdeveniments en el poble de Bonmatí, alguns força inesperats, però impregnats tots ells d'un ambient camperol i festiu, o sigui, que esperaven una festa ambiciosa en els seus plantejaments i segurament amb una joia encomanadissa, degudament compartida per tots els participants.

Alguns dels més petits i juganers ocellets, es proposaren estar a l'aguait, per intentar fer-se ben capaços de tot el que pogués succeir i que ells, de moment, no comprenien gaire, potser a causa de la seva poca edat i experiència.

Com els altres dies, començaren voleiant plàcidament per aquesta àmplia i agraciada vall, passant tantost de les privilegiades comarques de la Selva al Gironès i del Gironès a la Selva, una i cent vegades, admirant el preciós paisatge, al mateix temps que es procuraven el seu suculent desdejuni amb els mosquits o insectes que hi ha en l'esclat de verd que guarneix les vessants de les muntanyes, en els frondosos boscos, en les besllums de les arbredes, en les encatifades prades d'espès herbei o en els camps degudament cultivats, passant pel damunt de les teulades de les cases dels pobles i de les masies escampades arreu dels dos territoris, així com als marges dels torrents o rierols d'aigua clara que llisquen entre petites i blanques pedres, enfilant la direcció del riu Ter, per vessar-hi les seves aigües.

La seva condició de juvenesa, feia que en llurs passejades fossin més xerramecs i xafarders que en d'altres, comentant sovint les incidències i rareses que trobaven en les seves llargues volades per aquests viaranyes que anaven coneixent i descobrint dia a dia, encara que sempre vigilats discretament de lluny pels seus pares.

En un diumenge d'aquesta última primavera en què el sol comença a ser calent i l'aire tebi, i que el dia (segons els companys més grans), prometia ser inoblidable, tot fent una de les seves voladisses, els curiosos ocells passen per sobre d'un grup d'antics edificis, separats per un canal, que en altres temps eren fàbriques, així com de quatre llargues fileres de cases formant carrers, i un xic més amunt, sobre un turonet, una creixent agrupació d'habitatges bastant més nous, amb flors i jardinetes. Tot tafanejant, veieren en una placeta davant de l'església, plena de gent que se saludaven joiosament amb abraçades i fortes encaixades de mans, de forma molt efusiva, amb les persones degudament abillades, que sortien dels carrers i dels cotxes, talment rovellons nascuts en temps de pluja, als quals s'obsequià amb un clavell, com a símbol del retrobament.

Els ocellets novençans se sorprengueren força de tot aquest moviment humà que mai no havien vist en altres volades per aquestes terres, i picats de la juvenil curiositat per aquest inusual esdeveniment, donaren algunes voltes a més baixa altura i comprovaren que es tractava de persones relativament grans, per raó del platejat dels cabells de molts homes i per alguna arruga de les mans i rostre que malauradament ha anat gastant el sol de la vida, com també semblava haver deteriorat alguns peus i cames pel sotragueig de recórrer els llargs camins de la seva existència, però observaren que tothom semblava estar molt content i alegre, perquè deu ser molt bonic tornar de vell al poble o a la comarca que els va veure néixer i créixer, esforçant-se perquè no s'esllangueixi la il·lusió de molts anys enrera.

Tot seguit, la gent anà entrant a l'església del poble, i els ocells trapellejant per situar-se en un finestral i no perdre's detall del seu interior; escoltaren unes paraules de benvinguda del mossèn, així com altres frases que més o menys deien així: «Oferim Senyor, el nostre cor, les nostres penes i alegries, el nostre treball i el nostre amor. Adjuntem-hi també l'ofrena d'aquesta sardana que ha estat composta expressament per la trobada d'ex-alumnes de Bonmatí, un cant i una música que ens entrarà molt endins...»

Donant de reüll una llambregada ràpida a l'entorn, observaren com els assistents embadalits, se sobtaren d'allò més en veure aixecar-se de diferents llocs quatre parelles per ballar una sardana, la música de la qual començava a sonar. Segur que per aquest motiu i les paraules escoltades, la gent devia sentir una esgarripança per tot el cos, posant-els-hi la «pell de gallina», i algunes llàgrimes s'entestaven a brollar, mentre se'ls encongia el cor deixant una petjada inesborrable en la seva ment, afectant sens dubte les més sensibles glàndules sentimentals.

Una salva d'aplaudiments marcà el final de la música i de la ballada, amb l'esglai bocabadat del públic i amb cares d'astorament, car la majoria ni tan sols en sabien un borrall del que s'havia ges-tat.

Els ocells corpresos encara i amb uns ulls com unes taronges, sentiren al final de la missa el cant de la bonica cançó, comprovant que s'havia aconseguit el maridatge idoni entre música i text, i s'adonaren que en els ulls d'aquelles persones hi havia senyals gairebé imperceptibles de llàgrimes recents, que resumien en aqueixa gent els misteris de la llum de la seva noble terra.

Al cap d'una estona, en passar tot planejant per les rodalies dels antics edificis del poble vell, els ocellets espiaren com dones i homes endrapaven com a lladres fent l'aperitiu en una improvisada barra on regalimaven tota classe de begudes i diferents menjars, mentre els seus consumidors parlaven d'esdeveniments passats i, entre topants d'enyor estaven en reduïts grups explicant-se coses de suposable interès ocorregudes probablement feia molts anys, així com també comentant els moments viscuts en l'església; molta gent romania encara immersa dintre d'un núvol de sorpresa i perplexitat.

Pels ocells novells, tot això era interessant i alhora sorprenent i parant molta atenció s'adonaren que la gent anava entrant en un local, pel que suposaren que hi hauria altres activitats a desenvolupar, i per dit motiu s'hi atansaren el màxim, arraulint-se en les branques d'un arbre proper a les finestres.

Era encisador veure'ls a tots reunits després d'haver sobreviscut a qui sap quantes maltempades, convertits ara en una Agrupació d'Ex-Escolars, com a exponent de la capacitat de mobilitzar tants il·lusionats companys que estan al llindar de la vellesa, i disposats a homenatjar un company autor de la lletra de la cançó, un músic compositor de la melodia i una venerable senyora que havia estat monitora i professora de moltes noies assistents.

Als homenatjats se'ls veia amb la seva noble fesomia, amarada de satisfacció i amb uns ulls que guspirejaven d'alegria després de ser objecte d'afalacs i de felicitacions.

Després d'alguns parlaments i un cop fetes les emocionants honorances espontàniament es formà un improvisat cor que podríem dir que fou l'apartat més provocador i expansiu de la festa. S'obrí, així, la porta a l'emotivitat, difícilment controlada fins aquell moment, impotents davant del batibull que es va organitzar, perquè la lletra de la poesia devia desencadenar a l'interior de la memòria de les persones més grans del grup, un procés de recuperació de nostàlgics records de la seva infantesa i adolescència.

En l'ambient hi havia un esclat de joia i alegria entenedidores provocant novament el traspua-ment d'algunes llàgrimes amb espurnes de felicitat.

Després, els reunits celebraren un àpat en què els comensals s'entestaren a repetir per enèsima vegada la seva cançó, i els petits ocellets ho aprofitaren per recollir les engrunes que hi havia per terra.

Més tard contemplaren com els ex-alumnes s'ajuntaven a la plaça amb els vilatans i al compàs d'una música engrescadora es donaren les mans formant rotllanes, tot saltant i ballant amb alegria.

Quan la calor minvà i es girà una mica d'aire, que refrescà les idees, els menuts ocellets no semblaven pas encara temptats d'anar-se'n i amb ganes de gaudir de l'audició, un parell, amb molta pileria i atreviment, s'acostaren tant com fou possible a la cobla i en les partitures dels músics llegiren: **RETROBAMENT, música de Jaume Pons i lletra d'Isidre Casadevall.**

Aquesta era la sardana-himne de l'Agrupació i que es pot considerar com un brillant, nascut de la unió de l'amistat i la germanor, com a testimoniatge del comú amor pel seu poble, de tota aquesta gent una miqueta gran però amb el cor ben jove que formen l'Agrupació d'Ex-Alumnes de Bonmatí.

A continuació, en una gran circumferència, ballaren la sardana de germanor i com a cloenda de l'acte, en la mateixa rotllana, amb les mans entrelaçades, homes i dones, entonaren el «Cant dels adéus», tot acomiadant-se, els assistents, amb una engruna d'enyorança per les agradables hores passades. Les coses passen, envelleixen i s'arraconen quan ja no ens són útils, però amb tota segu-

retat que tots aquests «nois de pell colrada», no es desempallegaran tan fàcilment de la visió d'aquesta magnífica i emotiva diada, que és difícil de sintetitzar en poques paraules.

A mesura que el sol s'aclucava definitivament per les properes muntanyes, els ocells també anaren a joc i, reunits tots els companys amb els seus pares i familiars, glossaren els fets de la jornada, tot demanant als seus predecessors que els expliquessin el motiu, significat, o senzillament més detalls, d'aquella gatzara.

Els pares-ocells els comentaren que es tractava d'una simpàtica i emotiva festa celebrada per ex-alumnes i amics del poble de Bonmatí i que ells ja coneixien per haver-la viscut en anys anteriors, i que també es varen emocionar en presenciar com algunes d'aquestes persones que han estat molts anys lluny de la seva terra, en retrobar-se amb els seus companys i coneguts s'entendrien fortament, al mateix temps que s'afectaren en comprovar que els homes i les dones que havien conegut de joves, han anat canviant per llei de vida, però que els sentiments són iguals de fermes i sincers com en la seva infància i joventut, mentre celebren efemèrides i fets cabdals del seu poble nadiu. Potser alguns varen recordar amb recança els pares i familiars, i d'altres evocaren aquells carrers que de joves els semblaven llargs i amples i ara els trobaren empetitits. Rememoraren els temps viscuts en aquelles modestes cases o pisos del poble vell en què probablement varen néixer i que en aquesta ocasió més aviat les trobaren xiques i tal volta faltades de comoditats. No és estrany que a més d'un o d'una li sorgís algun intent de plor en saber noves de la seva parentela o companys desapareguts.

I tots ells varen tenir, i tenen cada any, ocasió de parlar dels seus mestres i mestresses, que ens consta que sempre han recordat amb efecte, respecte i admiració, guardant fidelitat a la memòria d'aquelles persones excepcionals d'indubtables mèrits que no pretenien formar savis, sinó la base per ésser bons ciutadans i honrades persones per tal que de més grans poguessin espavilar-se per afrontar amb dignitat i certes garanties els problemes o vicissituds que, sens dubte, els depararia la vida en assolir la maduresa. Segur que si els dits professors, els veiessin ara, estarien més que satisfets de la llavor que varen sembrar ja fa més de cinquanta anys.

Però potser enguany la Festa ha estat més entranyable encara, pel fet d'estrenar la seva sardana-himne, i per la celebració dels homenatges i l'acte eclesial. Tots recordaran molt de temps la imatge corprenedora del ball de la sardana a l'altar i també el cant espontani de RETROBAMENT per a tots els reunits, que fou corejat entusiàsticament, donant motiu per reviuire una captivadora diada i omplir-se d'un goig immens, difícil d'esborrar.

Però les llàgrimes s'eixuguen i els sentiments perduren com a reafirmació d'una sotregada emocional que mai no ha d'aturar l'encís que en tot el dia va planar sobre la concurrència, ja que per damunt de qualsevol lícit sentimentalisme, el tret més característic fou la germanor i la companyonia, amb una vitalitat més pròpia de l'adolescència que de la tardorena decadència inherent a la seva edat, mantenint l'amistat com el sentiment més noble de la raça humana i que ha quedat perfectament reflectida en tots aquests actes.

I mentre els ocells grans, ben cofois de sentir-se escoltats amb atenció per tota aquella patuleia, seguien narrant aquestes i moltes més coses, totes elles prou tendres i torbadores, que ells ja havien viscut en anys anteriors, ensems que es felicitaven per haver pogut conèixer els organitzadors d'aquests actes, que ben segur que hauran estat expectants amb aquesta cançó-sardana i aquesta gran festa, com la maduració d'un fruit que esperava el moment de la seva raó. A fe que aconseguiren el seu propòsit!

Els enjogassats moixons, rendits per les emocions del dia i alliçonats per l'exemple d'aquest humil poble, s'adormiren ben arrambadets els uns als altres, embolcallats amb l'aureola màgica dels somnis, tot pensant que el proper any tornaran a fruit d'una entranyable Festa semblant a la d'avui, desitjant que aquells ciutadans no deixin mai que l'esbufec del cansament els privi de fer aitals celebracions, i àdhuc de superar-les, i llavors podran explicar també les seves experiències enriquidores als seus successors.

Les estrelles jugaven a fet i amagar darrera els núvols que passaven pel damunt dels arbres-dormitori, fins a quedar el cel saturat d'estels, embriacs de joia i felicitat, gairebé al caire de la follia, mentre ressonaven encara aquelles delicioses paraules de Mossèn Àngel:

«... i quan arribi l'hora del comiat, us donarem una abraçada i un adéu que volem que no sigui per sempre, sinó un "a reveure" el més aviat possible...»

... i en la llunyania semblava sentir-se encara la música airosa d'una sardana i el cant d'uns ex-alumnes amb estrofeés tan adients com l'última de la dita cançó que diu:

«FERM L'ESPERIT, BRAÇOS ENLAIRE, SÍMBOL VIVENT D'UN DESTÍ, QUE ENS AGERMANA PER SEMPRE DE PETITS, MOLT PETITS... A BONMATÍ».

PERE MOTJER

TOT HA PASSAT AVALL

Quina força d'atracció deu tenir Bonmatí que mai no hagi pogut oblidar-lo! Quina mena de màgia irradien tres carrers i una plaça per mantenir sempre desperts els records de la il·lusió, la joia, el goig de tornar-los a trepitjar? No hi veig cap més resposta que la tendresa d'unes vivències esdevingudes al seu entorn durant la dècada dels anys 30, en l'època de la meva infantesa, adolescència i estrenada joventut.

Cal sincerar-me: quan infant, dintre les meves possibilitats, que eren més o menys les de tots, vaig ser un marrec feliç i d'aquí arrenqui, possiblement, aquella màgia, tendresa que va marcar-me per sempre com a bonmatinenc de cor. Mai, mai no he oblidat les trapelleres infantils de llavors, i així, a l'atzar, recordaré aquelles descobertes pel bosc veí sempre temorencs d'un ensurt desconegut per imprevist, o bé el xipolleig barroer per entre els recs d'aigua agafant granotes que després martiritzàvem sense adonar-nos de la crueltat comesa, o aquelles ingènues batusses jugant a lladres i serenos entremig de l'entremaliat galimaties dels esgavellats galliners; l'escola de «sobre» can Surroca, que sovint ens venia gran d'entrar-hi; els jocs de salt-ral, bèlit o boles a l'esmentada plaça; l'anar a collir bateig enmig d'una allau d'empentes i patacades; la sortida en grups per recollir cistells de ginesta i roselles per a les catifes del Corpus, o bé afanyar-nos per apilar esbarzers i tota mena d'andròmines pels fogarons de Sant Isidre, Sant Joan i Sant Pere; aquell primer cigarret fumat d'amagatotis el dia de la comunió solemne, creient-nos ja nois... tot plegat forma part de la meva memòria, d'unes imatges infantils i juvenques que m'han marcat vivament. I així, sense adonar-nos-en, arribarem a una nova etapa de la vida, l'adolescència. Gaudint d'una llibertat que ens feia ocells de més volada, puix ara ja planejàvem amb una certa picardia les nostres corregudes, com anar a robar avellanes, sovint no assaonades, a l'avellaneda de can Llorà, l'altra fruita sempre temptadora arreu dels horts, espatllar algun niu; anar a buscar llenya, per nosaltres encara que feixuc era un esport; burlar la temença dels pares anant a la gorga del Pont de Bàscara per aprendre a nedar, nus de pèl a pèl tal com havíem vingut al món i per cert amb una sort immensa, puix mai va succeir cap desgràcia irreparable a ningú, i així colrats pel sol i l'aire pur d'aquella naturalesa envoltant, oberts els nostres horitzons als quatre punts cardinals, esdevinguérem jovenets amb ànsies desmesurades de nois grans i començàrem a freqüentar la sala de ball, que fou la carbonera de can Surroca, on aprenguérem els primers passos de dansa, ens cobríem de ridícul bevent les primeres copes al cafè de ca l'Esteve, aprenguérem d'anar amb bicicleta, que birlàvem per una estona de les portes de les tres barberies, quan, a través de la finestra, vàiem el propietari de l'artefacte assegut a la poltrona amb la cara remullada de sabó, garantia absoluta de la nostra impunitat, i vàiem l'arribada d'una guerra bèstia i fratricida. Personalment vaig passar a formar part del món del treball i perquè no, ens colpejà arrauxadament la il·lusió gairebé sempre fugissera del primer amor, enamoraments mancats d'autèntic fonament, i així, tal com arribaven, s'esfumaven. En aquest estrat de la vida deixo apart les obligacions que, certament, ja miràvem amb més responsabilitat. Podria ser més extens en detalls justificatius de tan bells records, però com a mostra ja n'hi ha suficients, a més a més podria pecar de pesat.

Així, doncs, fou en aquest ambient que tracto de reflectir que transcorregueren els anys més emotius, tendres i evocadors que he viscut, i el marc físic que els propiciaren foren aquells tres carrers i una plaça que mai més no he oblidat. Ara, Bonmatí, ha substancialment, canviat, amb les seves noves urbanitzacions i avantatges de la vida moderna, però el que porto dintre, el que conservo gravat per sempre, és aquell que vaig viure quan tenia l'edat més bonica de la pròpia existència, la compresa entre els 10 i els 20 anys.

En poques paraules: l'atracció i la màgia de què parlo al començament per justificar els meus lligams amb la «Colònia» potser els trobaria en la tendresa profunda que llavors va colpir-me, encara que actualment la tendresa és un concepte que molts tenen per antiguitat. M'atreveixo a dir que més aviat ens mostrem freds i impassibles quan l'esperit n'és el beneficiat. Pareu esment que la tendresa és molt lluny del que podria ser el sentimentalisme barat, estovat i embafador. Jo sento, doncs, tendresa per aquelles vivències emmarcades en aquest reduït però ric espai en records, que fou aquell feliç Bonmatí, ho repeteixo una vegada més, dels tres carrers i una plaça i ho dic sense cap aspecte que pugui induir a la mitificació, només que, a vegades, el simple pas del temps es fa perfectament il·lustratiu d'uns fets esdevinguts en l'edat potser més receptiva i, per conseqüent, més perdurable de la vida, l'edat de la infantesa, la adolescència i la primera joventut. I és que diqueu el que vulgueu, cada infant ha tingut el seu racó de paradís.

Amb quin goig més immens tornaria a reviure passats temps per copsar-ne de bell nou aquella tendresa que m'envai i em marcà per sempre d'un efecte colpidor vers l'enyorat Bonmatí!

Això, però, és una utopia, un impossible, un somni que ja mai no faré realitat. Mes el somnis, quan són purs, també fan agradable la vida...

ISIDRE CASADEVALI

EL MEU AVI VA ANAR A CUBA

Sí, com la cèlebre havanera del mestre Ortega Monasterio, el meu avi va anar a Cuba, encara que no fou a bord del «Català», sinó amb un vaixell de càrrega, que per cert —segons ell—, tant d'anada com de tornada del Carib, en trobar alguna tempesta, les passà «morades» dins la bodega, marejat com una «sopa».

Quan jo tenia onze anys, en motiu d'haver mort en la guerra civil el meu oncle, vaig tenir la tristesa de deixar els meus pares, germans i amics de Bonmatí per anar a fer "companyia" els avis d'Anglès.

Recordo que en les llargues vesprades de tardor i d'hivern, tot espellofant fesols i panotxes de blat de moro, el meu avi m'explicava històries viscudes a l'illa de Cuba.

Aviat varen comprendre que aquella expedició bèl·lica era una jugada política. Sovint amb el seu peculiar llenguatge deia: —Vàrem anar a defensar l'"embusteria"; va ser una farsa i un engany.

Com que no entenia gaire aquella situació, es va fer el propòsit de no tirar cap «tiro» al blanc, ni tampoc als «negritos». Es veu que passaven més gana que un mestre d'escola —dels d'abans, eh!—. Així és que quan sabien que hi havia algun difunt important, els familiars, que devien ser d'alguna secta, junt a la tomba, els posaven queviures per «passar el camí». Els soldats, en fer-se fosc, anaven a desenterrar els aliments i així, a la salut del mort, ells feien un festí. D'això sobreviuen, i també per la canya, que segons sembla, era una beguda alcohòlica derivada de la canya de sucre. Hi havia una dita que deia «Qui no beu canya, no torna a Espanya».

Els, amb l'excusa d'evitar les febres, la malària, o bé per combatir l'enyorament, doncs,... canya a la tripa.

El meu avi, que era d'aquells «pobrets però alegrets», tot treballant sempre cantava, i amb preferència «Allà en la Habana», «La Paloma», etc.

També era músic, bé... músic, «tocava» el piano manubri del saló recreatiu del Sindicat Agrícola d'Anglès; això sí, sobre el piano, no hi faltava mai el porró de vi.

Li deien en «Jep Llunès», popularment conegut per «el guardaigües», per la seva dedicació a la conservació i vigilància dels recs de regar els camps d'Anglès i Trullàs.

Molt sovint em recordo del meu avi, que al final de la seva vida també portava bastó. Talment semblava el de la coneguda poesia...

*El meu avi era molt bo
però al fer jo una tonteria
—si de pressa no corria—
el bastó per mi servia.
Poc després se'n penedia
i acabava amb un petó.*

AVEL·LÍ ROVIROLA PONS
Anglès, desembre 1988

GALINDAINES

*A mi la pluja m'encanta
i quan fa temps que no plou
en sento d'ella recança.*

*Gaire calor i xafogosa,
em descentra i m'amoïna;
sol roent a mi em fa nosa.*

*El temps per mi més dolent
i que mai desitjaria,
són les jornades de vent.*

*Molta fred amb un bon gec
no em desplaui, és evident;
vora el foc estic calent.*

*Si darrera una nevada
surt el sol i l'esbandeix,
són dos goigs a la vegada.*

*Les boires i la humitat
m'engavanyen a gratcient;
són causa d'ensopiment.*

*Els silencis tardorals
no em desplauen gens ni mica;
sembla un temps espiritual.*

*M'agrada la primavera;
verds i flors, ocells cantant;
esclata la vida entera.*

ISIDRE CASADEVALL
La Cellera, desembre 1988

LA NOSTÀLGIA NO FA BULLIR L'OLLA

Crec que seria un bon objectiu procurar que la nostra Festa o Trobada no tingui com a única raó d'existència la nostàlgia, el record del passat, la sensibleria.

Tot això està molt bé. Però no podem negar que té un regust de ranci, de caduc i de perillósament condemnat a que, amb el temps, perdi interès. Perdi, almenys, aquest interès que fa que quan arriba la Festa, deixem els nostres compromisos per acudir-hi il·lusionats.

Dos fets m'han portat a aquesta conclusió:

Fa pocs mesos vaig anar a Montserrat i, casualment, coincidí amb una trobada de «Sobrevivents de la lleva del biberó». Els assistents varen gaudir abraçant els companys de fatigues, recordant penúries passades feia 50 anys. Molt bé. Però jo vaig preguntar-me en veure com s'acomiaaven: tindrà una nova trobada el mateix interès que aquesta, sense cap més objectiu que el que els ha mogut a celebrar la present?

Fa pocs dies, varen trobar-se a Barcelona antics membres de les Brigades Internacionals que acudiren a la nostra desgraciada guerra civil. El motiu, naturalment, era el mateix. I la meva pregunta fou la mateixa.

No poden aguantar-se les estructures, solament recordant el passat. S'ha d'injectar projectes de futur. Iniciatives noves.

Què podríem fer per donar a la nostra Trobada un objectiu, una il·lusió de futur? Què podríem fer per donar-li llarga vida?

No ho sé exactament. És difícil.

Tampoc no té aquest escrit pretensió de recurs miraculós. Sols pretenc fer de despertador d'inquietuds, d'iniciatives que, acceptades, estudiades i madurades per la Comissió, puguin ser exposades a la totalitat dels interessats i estimades o desestimades, segons s'escaigui, per la majoria.

No obstant, sí que vull apuntar alguns suggeriments a títol simplement orientatiu:

— Convocar cada Trobada amb un propòsit concret: donar-li una característica especial que la faci diferent;

— Que totes, sense deixar de ser trobades d'ex-alumnes bonmatinencs, siguin una trobada per estudiar i posar en marxa un objecte «viu», il·lusionat.

Aquests objectes «vius», de futur, són qüestió d'imaginació. I la imaginació ja és patrimoni de la joventut.

Exemples, únicament orientatius, d'aquests objectius:

- a) Crear premis literaris i artístics en benefici dels actuals alumnes de les escoles de Bonmatí.
- b) Crear seccions amb activitats vives: Informació i Revista, Excursions, etc...
- c) Premis de o a sardanes.
- d) Estudi de mitjans per finançar aquestes activitats.
- e)

La iniciativa està llançada.

Tot fa pensar que si volem perdurar, no ho podem fer solament amb la «rifeta» de l'enyorança d'un temps passat.

La nostàlgia no fa bullir l'olla.

JAUME GALÍ
Girona, desembre 1988

LA FI DEL TREBALL ARTESÀ

En matèria de reconversió i modernització no s'hi pot pas anar en contra, perquè com diu l'adagi, cal «renovar-se o morir». Avui dia en la majoria d'oficines i indústries no hi falta l'ordinador o el control numèric, que és l'aplicació d'aquest en aquell.

El robot que poc a poc va substituint l'home, fa que es perdin molts llocs de treball, però cal pensar també que la creació d'aquests autòmats en ser generats per l'home també originen feina.

L'Angel Sidera, un dels últims ferradors

En Joan Pont, un dels últims cistellers

D'uns anys cap aquí els avenços tecnològics ens han portat a una lenta però real eliminació d'obrers artesans. Per això pregunto, s'acabaran els artesans? Crec que sí, que de mica en mica aniran desapareixen tots. No anant pas molt lluny en el temps trobem com alguns dels més arrelats ja han desaparegut, com són per exemple el de carreter...

Qui no recorda haver vist construir una roda de carro? Mira que era necessari tenir enginy! O el de ferrer, col·locant a les mateixes rodes els cercols, o bé clavant ferradures als cavalls, o bé la construcció d'algun fòtil al qual li donaven forma a cops de martell damunt d'una enclusa.

No fa pas molts dies, parlant amb l'avi Batlle de Torroella de Montgrí, home de molta experiència, em contava com si fos una història, que de jove, essent forjador a Barcelona, entre els anys 1913 i 16, amb el seu treball artesà va col·laborar en la construcció dels fanals de l'enllumenat del Passeig de Gràcia, que ara són famosos pel fet d'haver estat dissenyats per l'arquitecte Antoni Gaudí. Contemplant-los és obligada la pregunta: Com podien els homes fer aquella meravella amb uns ferros, una fornal, una enclusa, un martell i poca cosa més? El que s'endevina és que eren uns artesans de primera divisió amb molta traça. El dia que aneu al passeig abans esmentat, fixeu-vos-hi i ben segur que pensareu: com amb tan pocs mitjans podien portar a cap una obra d'art tan bonica?

Sí, a poc a poc es van perdent els oficis artesans fins al punt que una ciutat com Girona ja ha perdut l'últim sastre. Un cas rar, és que encara queda un boter en el tram de Pedret, al peu de la carretera, que amb el seu treball és l'admiració de molta gent, especialment d'estrangers que passen per aquell indret.

Basters, rellotgers, esclopaters, espartenyers, picapedrers, corders, carboners, rodellers, etc., ja han passat a ser història.

En la comunitat hebrea, on la religió és llei, tenen per precepte o obligació fer treballs artesans, possiblement perquè a més a més de guanyar-s'hi la vida, aquests oficis no desapareixin. Entre aquesta gent no són rars els casos d'artesans que aprenen dos oficis i, a vegades ben dissemblants, com poden ser el de fuster i dentista.

Bonmatí ha conegut molt poc els oficis d'artesanía a causa que la colònia va ser fundada a primers de segle, època en què es va començar a industrialitzar el país i per tant fou també l'inici de la fallida d'aquestes eines. Els últims oficis d'aquesta mena que s'hi han mantingut han estat els de ferrer i cisteller.

És molt lloable que en el nostre país hi hagi persones que treballin per salvar els aiguamolls, les costes, la fauna, la flora, etc. Però no es fa gaire res per salvar els vells treballs d'artesanía que abans de la industrialització de Catalunya van ser un suport molt important pel desenvolupament de la vida dels nostres pobles.

MARIA FORNÉS POU
Bonmatí, desembre 1988

Processó de Corpus a Bonmatí. Hi podem veure Mossèn Àngel quan tot just era seminarista.

SOMNI... DE 30 ANYS

Sembla un somni, que als meus quinze anys, essent seminarista, vingués amb bicicleta a Bonmatí, des del meu poble d'Aiguaviva, per visitar, en plenes vacances d'estiu, els aleshores seminaristes del meu curs i més tard sacerdots: Mn. Joan Tura (a.c.s.) i Mn. Ramon Ros, i també per poder parlar amb Mn. Miquel Janoher (a.c.s.) Capellà de Bonmatí. La primera impressió de Bonmatí fou fantàstica. Vaig quedar corprès del riu i del pont, de les arbredes, de les fàbriques, del canal, de la Torre esvelta del Sr. Bonmatí... Tot és providencial.

Sembla un somni, que el diumenge després de Corpus, durant dos anys, els seminaristes del meu curs vinguessin a celebrar i viure amb la gent de Bonmatí la Processó de Corpus. M'entusiasrava veure tot un poble guardonant els carrers amb catifes i testos de flors, i cantant a Jesús Eucaristia. Era bonic veure un poble unit, ple d'entusiasme i dirigit per un Mn.... Tot és providencial.

Sembla un somni, i l'1 de setembre de l'any 1958, després d'ordenar-me sacerdot i fer 4 anys de Vicari a Cassà de la Selva i 1 any a Calella de la Costa, el Sr. Bisbe, Dr. Josep Cartañà, va nomenar-me Capellà de la Colònia Bonmatí. Avui fa exactament 30 anys que vaig prendre possessió del meu càrrec amb responsabilitat i il·lusió.

Sembla un somni, tot el que ha anat transcorreguent a Bonmatí durant aquests 30 anys, amb més o menys intervenció del meu ministeri sacerdotal...

Per exemple: sembla un somni, com celebràvem la Festa de la Puríssima! Amb els fanalets a totes les finestres, amb la Capella plena de gent a baix, al Cor, a les golfes, cantant amb gregorià i la Missa de Perossi amb llatí!

Sembla un somni, la Setmana Mariana, amb Mn. Venanci Plana (a.c.s.) i Mn. Martí Amagat, amb gran concurrència de gent del poble i rodalies, amb l'emissora, les xerrades a la fàbrica Armengol, la conclusió amb el Sr. Bisbe...

Sembla un somni, que amb la Sala Catequística es fessin obres de Teatre (p.e.: Per no entendre el castellà; La casa de los locos; Les prunes de l'hort de la senyora Pepa; El millor dependent del món; L'hereu Pruna; La família Picarol...). També conferències i, quan encara no havia TV, projectàvem pel·lícules, dissabtes i diumenges, per a diversió de petits i grans.

Sembla un somni, que amb el Cor de cantors, a més de participar solemnement en els actes religiosos, cantàvem Caramelles i que inclús es gravés un senzill disc de les nostres cançons...

Sembla un somni, que una Colònia senzilla i envellida en els seus habitatges, a través d'unes persones responsables i lliurades de ple (Patronat de St. Benet) es pogués fer tota una part nova del poble (Grup BON DIA) i que amb una Junta Parroquial recolzada i amb la col·laboració i generositat de tothom, es construís la Nova Església Parroquial, inaugurada solemnement pel Sr. Bisbe, Jaume Camprodon, el 23 de desembre de 1973...

Sembla un somni que un gos jaganer em fes caure de la bicicleta i em portessin inconscient cap a la Residència; que hagi passat tan bons temps amb els avis fent la botifarra en el Cafè; que hagi assajat i fet concerts amb la Rondalla Quatre Vents; que hagi conviscut les Trobades d'Ex-alumnes de Bonmatí, certament emocionants i amb ex-alumnes gentils, plens d'afecte i bons records de la seva infantesa. Tot sembla un somni.

Sembla un somni, potser un mal somni, el que no pugui recordar ni realçar tantes coses esdevingudes al llarg curs d'aquests 30 anys, durant els quals han anat passant els dies del meu sacerdoci i administrant els Sagraments: celebrant l'Eucaristia, perdonant, en nom de Déu, els pecats dels penitents, batejant, preparant i fent Catequesi pels infants de la Primera Comunió i pels joves de la Comunió Solemne, casant i enterrant, en una paraula, compartint alegries i penes amb molts feligresos de les famílies de Bonmatí.

Sembla un somni, i em desconcerta que tot això que en dic somnis HAN ESTAT I SÓN UNA REALITAT i del meu cor brollen paraules i mostres de gratitud al bon Déu que ens ha beneït i ha ajudat a tants col·laboradors que han participat durant aquests anys amb la Parròquia: infants, joves, homes i dones, i hem compartit junts les dificultats i els èxits. Agraeixo a tots aquells que han ofert sacrificis i pregàries als malalts i a Sor Anna Glòria Torrent del Senegal i a Sor Ma. Rosa Casacuberta, de les Dominiques de Palau, les quals des de les Missions o Convent han pregat cada dia per Bonmatí. GRÀCIES.

Però em passa que continuo somniant i somnio que Bonmatí sigui sempre un poble unit, alegre, fraternal, hospitalari, pròsper, esportista, i que grans i joves vulguin estimar i fer avançar sempre el nostre poble.

I sento en mi un somni que aquest poble de Bonmatí continuarà escoltant la Bona Nova de l'Evangelí i que perseverarà enmig de les dificultats del nostre temps, essent un poble fidel a Déu, practicant i fervorós.

Continuo somniant que, els anys que Déu vulgui, resideixi i estigui a disposició de la gent de Bonmatí i que molts acceptin els meus serveis sacerdotals, i amb la gràcia de Déu i la protecció de la Verge Maria, patrona de Bonmatí, junts, siguem acollits pel bon Déu i puguem fruit de la Glòria del Cel. Tot això espero que TAMBÉ SIGUI UNA REALITAT.

Mn. ÀNGEL PLA
Bonmatí, 1 setembre 1988

RECORDANT A UNS REFUGIATS

Les guerres i les revoltes solen ser dolentes per a tothom. Tanmateix, per als infants són especialment dramàtiques, per les imatges, els patiments, les penúries i tota classe d'adversitats que els toca de viure.

A Bonmatí, cap a l'any 1937, hi arribaren tres germans procedents de Villaverde (Madrid), que foren acollits per tres famílies que d'alguna manera volgueren ajudar aquells nois que venien de terres llunyanes, fugint del terrabastall de les bombes, destrucció, misèria i fam, ocasionades per la conflagració. Altres companys seus de col·legi estaven espargits per altres pobles i famílies del nostre país.

Per a ells era una situació que desembocava en un carreró sense sortida, i aquí hi trobaren protecció, pau i tranquil·litat, ensems que afecte per als qui serien els seus nous familiars durant força temps, com nous companys que els acceptaren complaguts, al mateix temps que entre tots intentàrem de fer-los oblidar les calamitats de la guerra.

Potser per la manera d'ésser dels pares, acostumats a pagès a repartir-ho tot amb els altres germans, o potser per allò que ara en diríem «caritat cristiana», el cas fou que a casa meva acollírem al més petit dels germans, compartint amb ell el molt o el poc que teníem, malgrat els migrats mitjans econòmics de què sempre havíem «gaudit».

En aquelles tràgiques i difícils circumstàncies que es vivien, no podíem pas de cap manera negar-nos a tenir cura d'un nen de pocs anys, espaordit pels estralls viscuts en la seva quasi estrenada infantesa, en un món contínuament sotragat per enfrontaments. Es tractava de mullar-se el cul, o sia comprometre's en aquella missió i afrontar les realitzacions o fracassos que poguessin sorgir.

D'aquesta manera i sense buscar-ho, jo vaig guanyar un germà petit.

Suposo que acostumat a ésser fill únic, i que absolutament tot era per a mi sol, i potser un xic consentit, com solen ser la majoria d'aquesta classe de fills, deuria sentir al principi una certa gelosia en haver de repartir-ho tot: menjar, joguines, llit i estimació, amb un altre noi que a més a més era desconegut. Però la veritat és que al cap de molt poc temps, jo diria que als pocs dies, el «nano» castellà es va guanyar les simpaties i l'afecte de tothom. Els meus pares l'estimaven com a fill i jo com a un germà menut.

Ben aviat, en poques setmanes, va passar de no entendre ni una engruna del que dèiem, a parlar el català tan perfectament com nosaltres. Moltes vegades hi penso i, la veritat, no acabo de comprendre el que passa a molts pobles, en què hi ha infinitat d'immigrants, que al cap de 20-30 anys d'estar aquí, no sols no parlen la nostra llengua, sinó que alguns ni tan sols l'entenen. O potser és que no hi tenen massa interès ni s'esforcen per aconseguir-ho. (?)

Aquells tres nois s'integraren ràpidament al poble, als seus costums, amb totes les virtuts i defectes propis de la Colònia, i sens dubte foren tres bonmatinencs més, jugant, estudiant i fent entremaliadures com tots els altres companys que ara celebrem junts les nostres trobades i festes de primavera.

En acabar-se la guerra, les circumstàncies familiars no varen ser gens propícies perquè poguessin estar gaire més temps a les nostres llars. El conflicte fratricida va tirar moltes coses en orri i apareixen moments en què vols i dols. (Suposo que sobren aclariments complementaris). Hem de tenir en compte també, que els seus pares i familiars ja els esperaven il·lusionats. Per estimació i afecte, almenys a casa, hauríem desitjat tenir-lo sempre més amb nosaltres, però el panorama familiar s'estava esquinçant i la situació anava de mal borràs.

Ningú no pot sospitar el que jo el vaig trobar a faltar. L'acomiadament fou molt emotiu i trist al mateix temps.

Hauria donat qualsevol cosa per tal que no ens haguéssim de separar mai més. Sembla que encara l'estic veient... Ens vàrem dir adéu-siau amb una forta abraçada i el cor ple d'angoixa. Aparentment semblava un a reveure, però en el fons sabíem que seria definitiu. Els seus ulls i els nostres varen quedar inundats de llàgrimes i ell fent un esforç, intentant al mateix temps somriure, va dir-me sanglotant: ARA JA NO EM PODRÀS RENYAR MAI MÉS...

En aquells moments i durant molt de temps, vaig sentir un sentiment de culpabilitat per la temença de no haver fet prou per ell, o per alguna altra cosa pròpia de criatures que en un moment donat l'hagués pogut ferir...

Aquella va ésser una experiència trasbalsadora i sens dubte un dels dies més tristos i aclaparadors de la meua vida, en coincidir perdre dos estimats familiars molt pròxims i entranyables que feren notar la seva absència. I en poques setmanes la nostra família (com d'altres), va passar de la felicitat i unió, capaç d'ajudar al proïsme, a ser una destralejada família pel flagell post-bèl·lic, amb totes les mancances imaginables, necessitant de l'assistència moral i econòmica de tota la gent. Més tard, malauradament, hi ha hagut molts altres moments també força angoixosos.

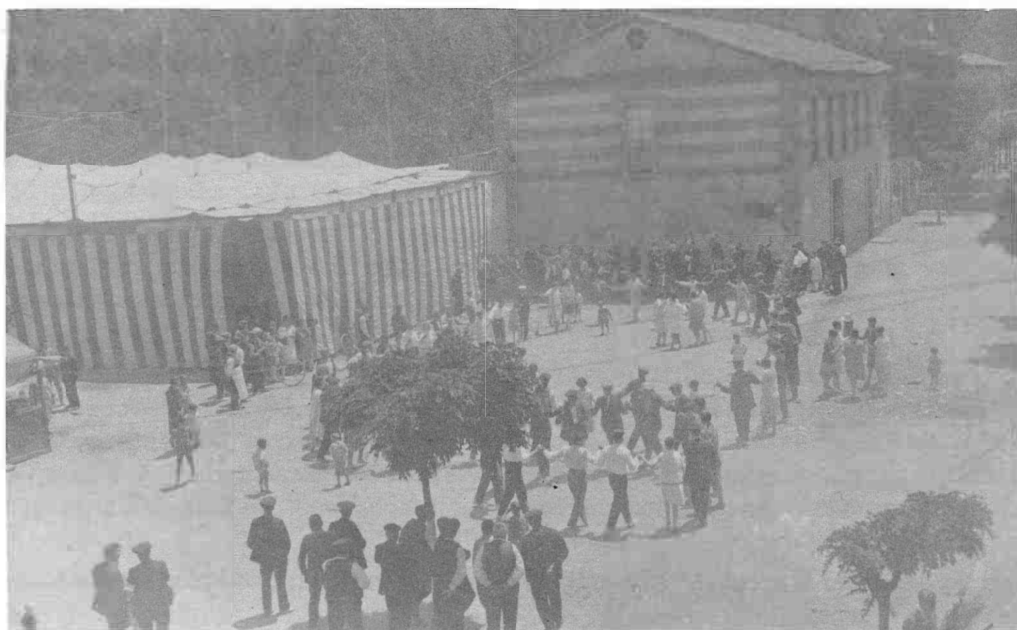
Durant alguns anys vaig seguir pensant en aquells apesaratats moments. Per sort el temps es cuida d'esborrar les males tongades. Però sovint, encara ara recordo el moment de la seva marxa i els mesos viscuts junts. Mentre estava entre nosaltres, no me n'adonava del buit que sentiria més tard. I és que mai no apreciem prou bé les coses fins que les hem perdudes del tot. La seva mirada d'incertesa, un bes d'estimació, les rialles d'aquell infant lluny de la seva terra i família, els moments gratificants passats...

Potser, per això, al cap de 20 anys, em va emocionar poder tenir una petita compensació en comptar amb un fill amb el mateix nom del germà tan enyorat, i amb el qual només vaig poder conèixer dos anys i escaig.

Fa poc, com tots sabem, hem pogut gaudir en les nostres trobades anyals, de la presència del més gran dels tres germans, que en viure a Barcelona, i convidar-lo, li va faltar temps per ajuntar-se amb tots els antics companys i amics.

Al cap de mig segle de la seva arribada a Bonmatí, serveixi aquest petit escrit com homenatge a tots tres germans i a tota una generació colpida directament per la barbàrie de la guerra, desitjant-li que al llarg de la seva vida, aquells tres infants, hagin pogut assolir plenament la felicitat entre els seus familiars i amics continuant la seva singladura aturada per uns mesos a Bonmatí, amb la seguretat que ells ens hauran recordat a tots força vegades, així com també a aquest petit poble que els acollí tan afectuosament.

PERE MOTJER
Manlleu, desembre 1988

Sardanes del migdia en una festa major dels anys 30.

UN DIA QUALSEVOL

Un dia qualsevol, a les set del matí, la mare em cridava:

—Maria, són les set!, que jo he d'anar a treballar i vosaltres heu d'anar a estudi.

Però jo, com que era molt dormilega, em costava d'aixecar-me; tot i així ella em deia:

—Ale, ale, que són les set!!

Jo em rentava la cara, em vestia, agafava un tall de pa amb xocolata de la cuina de casa i me n'anava cap a l'escola.

Quan arribava l'hora de l'esbarjo havia d'anar corrents a casa a posar les patates i la pilota a l'olla. Llavors, anava altre cop a l'escola i quan eren les dotze tornava a anar cap a casa. Quan hi arribava em posava a dinar, ajudava la mare i tot seguit altre cop a l'estudi, fins a les cinc. Aquesta era la nostra hora preferida, ja que llavors tornàvem anar a fora i (suposo que ho recordeu tots), jugàvem a «místric» i ens cobriem de feixines; algunes vegades, costava bastant de trobar-nos. Era tan divertit allò!!

A l'estiu anàvem a banyar-nos al riu.

Qui no recorda la nostra infantesa! Tan bonica que era! I els diumenges quan tota la colla anàvem a ballar a cal Carreter, o a Anglès, i tornàvem cantant i saltant tot el camí!

Recordo que sempre havia de venir alguna persona gran a acompanyar-nos i algunes vegades era la Caterineta de cal Sabater. Què bonica que era aquella joventut!

I no parlem de la festa Major de Bonmatí, quan enmig del concert apareixia la «Sion» Artigues amb una botifarra i un tros de rostir o bé es feia la mestressa de l'envelat tot ballant un vals amb en Vilaplana!

Per això, ara, quan s'atansa el dia de la gran Trobada, ve tothom tan content per tal de recordar els dies més feliços de la nostra vida. Que no es perdi mai aquesta gran Trobada. Aplaudits siguin tots els que l'organitzen. Esperem retrobar-nos l'any que ve, si Déu vol.

Us recordo molt a tots.

MARIA ROS TORRENT

Girona, desembre 1988

Als ex-alumnes de les escoles de Bonmatí, l'edat no es mesura pel temps sinó per la il·lusió.
Per aquest motiu hi ha una entitat bancària que proposa donar-los a tots el Carnet Jove.

L'AMIC A L'ESCOLA

EL CONFLICTE NECESSARI

L'escola és un lloc on ens trobem persones que ens comuniquem i ens relacionem, amb un objectiu clau: l'ensenyament. Però no n'hi ha prou de preveure que l'escola sigui un lloc on la societat ensinistri els seus membres en els valors socials i culturals vigents i establerts. Cal una promoció dels valors humans i del respecte a la llibertat; una potenciació d'iniciatives creadores, una atenció de la salut, aconseguir l'equilibri emocional i l'autonomia personal, l'acceptació positiva de la realitat, la realització intel·lectual, l'adquisició de coneixements útils i dominar la capacitat de canvi. Aquesta tasca mai no ha d'ésser de domini o d'imposició, cal sempre el diàleg i l'exercici mesurat de l'autoritat derivada de la voluntat col·lectiva i legítima.

Aquest tipus d'escola, només serà possible si la fem nostra, si l'aconseguint com a patrimoni de tots. Cal un esforç solidari de tots nosaltres i és necessari que ens ho reguem. Mestres, pares, alumnes, institucions socials i polítiques, tots, hem d'estar disposats a ocupar el lloc que ens correspon, complementant esforços, sense protagonismes particulars, sense qüestions personals i sense barrejar els papers ni les funcions que ens pertoquen a cada sector de la comunitat educativa. L'equilibri d'aquesta cooperació i responsabilitat serà el punt de trobada que donarà vida i caliu a l'escola. Sense aquesta base humana de solidesa personal i col·lectiva, no valen els grans edificis, ni els grans recursos materials i econòmics. Només així, junts, podrem definir el nostre projecte d'escola, que ens indiqui amb precisió les condicions necessàries per dur a la pràctica el tipus d'escola que volem. Només així, junts, podrem definir la línia d'actuació pròpia, les estratègies d'aprenentatge i d'organització, la prioritat de valors i mètodes. Però, no oblidem mai el nen com a subjecte principal de l'escola.

Amb tot, no hem de creure que les relacions entre pares, mestres i alumnes seran tranquil·les. Seria una situació rara. Per aquest motiu es demana esforç i voluntat serena de diàleg.

Unes relacions d'excessiva harmonia poden amagar un vincle de dependència o d'actitud passiva, ben diferent d'allò que es vol i cal: la cooperació. L'adulació o la indiferència són maneres grolleres que ofenen. Unes relacions de discòrdia contínua o d'enfrontament expressen una situació tensa i estúpida que no ajuda en res a aconseguir els objectius col·lectius; és una situació que acaba amb la victòria provisional d'un sector que es tradueix en un fracàs del conjunt. Aquells que creuen en la intransigència, que recordin aquestes paraules: només la veritat i l'amor són revolucionaris.

Les relacions que haurien de ser més freqüents, són les del «conflicte necessari», aquelles que comporten la resolució del conflicte, i que aporten una evolució i un camí enriquidor perquè indiquen maduració, aporten coneixement dels problemes quotidians, aproximem postures contradictòries, i a la llarga són causa de satisfacció per a tots. En la construcció de la nostra escola no hem de tenir por del «conflicte necessari», i no necessàriament cal el conflicte permanent. Hem de ser valents i aplicar amb generositat un missatge de Sant Francesc d'Assís: «Doneu-me Senyor, la humilitat de suportar les coses que no puc canviar i el coratge de canviar les coses que puc canviar».

SALVADOR GÀZQUEZ I CALVO

Director del C.P. «Sant Jordi»

BONMATÍ (la Selva)

Col·laboració d'alumnes del Col·legi públic «Sant Jordi»

LA MÀGIA RADIANT D'UN BOSC A LA TARDOR

Lara estava jugant a la seva habitació. Feia un castell amb peces del trenca-closques quan un corrent d'aire entrà per la finestra mal tancada i li tirà a terra l'última peça. Lara corré a tancar la finestra, però en mirar a través d'ella queda bocabadada. El paisatge que s'estenia de casa seva al bosc era realment esplèndid; no pogué resistir-ho i sortí a fora a admirar tanta bellesa tardorenca.

Però en sortir, s'adonà que el que havia vist abans era només una petita mostra d'allò que màgicament endevinava. S'obrí pas entre la fullaca. El cel era gris, d'un gris suau. Els arbres brandaven les branques dèbils, fent dansar les fulles que queien abatudes. Els colors eren daurats, brillants, rogençs i en el bosc s'hi respirava un aire pur i melangiós. Ja no se sentia el joiós cant dels ocells ni tampoc l'olorós perfum de les flors.

El bosc era bonic presagi de tranquil·litat, summament ric. Tenia un encant...! De sobte, Lara es va veure envoltada de petites coses al seu entorn, eren nans. De cop i volta, la nena es trobà en un món meravellós. Tenien el nas arrufat i les galtes vermelles les quals compaginaven alegrement amb el seu ampli somriure. Cada cop hi havia més nans. Un nan que duia corona i deia anomenar-se «Rei Coppy» vingué muntat en un cargol de colors, els ulls del qual li espurnejaven amb una llum encisadora. Un mussol els dedicà a tots un uuuuuuuuhh! de benviguda. Les cuques de llum sortiren de sota les fulles dels arbres, il·luminades com puntets. Uns dípters que fins aleshores s'havien amagat darrera d'uns bolets sortiren per saludar una sorpresa Lara. Tot era eufòria. Les màgiques nimfes tocaven arpes, de les quals sortia un so profund i alegre alhora. Els nans també ballaven; fins i tot els que s'havien quedat als arbres, jugaven a lliscar amb les fulles que queien. Lara s'ho mirava i reia. Li feia gràcia en Gragot, rei dels dies tardorencs, qui es trepitjava a cada pas la llarga barba blava. Tot era esplèndid. Carcel·la, la nimfa de la tardor, conduí Lara a un bosc més profund i s'aturà davant un gros arbre.

—Mira, —li digué—. Veus aquest gran arbre? Doncs cada fulla que cau és un desig. Tu pots demanar-ne un.

En aquell moment la cara se l'il·luminà.

Però encara no havia tocat una fulla, que passà volant Rala, la reina de les bruixes.

—Oh! —digué Carcel·la— t'has d'afanyar. Només en pots triar un.

Lara mirà una fulla i desitjà el pitjor per a la bruixa. En un moment, Rala es convertí en una fulla que caigué a les seves mans.

—Fixa't Lara —digué Carcel·la—. Per salvar el bosc, la tardor t'ha ofert un altre desig. Què vols?

—Vull tornar a casa.

—Doncs, adéu.

—A reveure, amiga Carcel·la!

—Com, que a reveure? —digué una veu—, ja és hora de llevar-te. Mira, veus, ja han caigut les primeres fulles.

—Mare! —exclamà Lara fregant-se els ulls—. És cert?

—Mira-ho tu mateixa. No és meravellós? El paisatge ha canviat.

El pare ja ha anat a cercar castanyes.

—Així, doncs, s'ho passarà molt bé ja que allà on viuen els nans és fantàstic.

—Nans?

—Sí, mare.

—Para de somniar truites.

—No somnio, és veritat!

—Sigui com sigui, el bosc ha canviat. I això sí que és màgia!

ROSER MARTÍNEZ I CASADEVALL

LA PAU

8è. d'E.G.B.

Hi havia una vegada dos nens que anaven pel bosc. Ells no se'n van adonar i van anar caminant a un gran castell tancat, on hi havia homes armats, tancs, missils, bombes, etc.

Quan uns homes del castell transportaven caixes d'armament, de sobte, van aparèixer uns quants coloms amb espigues de blat al bec. Els coloms van preguntar als homes què contenien aquelles caixes i els soldats van contestar: «Armes per fer la guerra i matar gent del tercer món».

Els nois i els coloms van saltar els murs i van anar al magatzem on hi havia moltes d'aquelles caixes, les van obrir una a una i van trobar-hi bombes. Els nois no sabien què fer amb les caixes, però els coloms van deixar caure les espigues que duïen dintre de les caixes. Quan les caixes van arribar al seu destí, els soldats van distribuir els fusells i quan van disparar només sortien tot tipus de cereals.

CARLES CAPELLA I SERAROLS

7è. d'E.G.B.

L'ORENETA

Les fulles dels arbres rodolen,
els arbres despulats tremolen.

En un arbre llarg i eixerit
una oreneta es para a descansar.

L'home que sega el camp,
la dona que passa pel pont,
la mainada que es posa a jugar,
miren el cel i veuen l'oreneteta arribar.

Mireu l'oreneteta!
Ja arriba a la ciutat
amb la seva companya
que mai no l'ha deixat.

El primer que van a buscar
és alguna cosa per menjar
i quan s'acosta la nit
fan el niu en un pi que han vist.

Quan comença a fer fred,
l'oreneteta se n'ha d'anar
i volant d'un lloc a un altre
busca un lloc on poder-se escalfar.

NATÀLIA MARTINS I RABIONET
6è. d'E.G.B.

LA TARDOR

La tardor és una estació
en què es torren castanyes
a la voreta del foc.
La gent va amb bossades
per menjar-se-les ben torrades.

La gent ja se les menja
i algú les llença;
quan la gent se les acaba
volen repetir més vegades
perquè saben que són molt torrades.

La tardor és una estació
en què els arbres no tenen fulles
i tothom va ben abrigat.
La gent no surt al terrat
perquè fa un fred ben pelat.

A la tardor surten bolets ben boniquets;
la gent en va a buscar amb atenció
portant uns grans cistells.
Se'ls mengen amb il·lusió
cantant una cançó de la tardor.

ELISABET OLIVERAS I SIDERA
5è. d'E.G.B.

Aquesta carta, malgrat ser imaginada, té l'objectiu de recordar amb les paraules en negreta els motius que un dia varen ser molt corrents a Bonmatí.

Al company: **Pere, d'Olot**

Bonmatí, 2 de juny de 1933

Benvolgut amic:

Com et vaig prometre, t'envio aquesta missiva explicant-te com s'ha desenvolupat aquest any la festa major.

Ha estat una festa molt lluida; només has de pensar que ja unes setmanes abans de cinquantesma, en **Xicu Surroca** i en **Quico Paleta**, ja emblanquinaven les cases. I per cert, que a can **Pinyana** hi van fer un **Pintat** molt escaient. En **Madeu Fusté** i el **Fusté de Viladases**, amb el reforç d'en **Ciset de cal Fusté** feien hores extraordinàries per donar abast a la feina. La **Laieta Balaira**, uii! que en feia de dies que ja refeia matalassos! En **Pere Sastre**, en **Farriol de cal Sastre** i en **Quel França**, cosint sempre, no han pas dormit sempre que han tingut son i encara han tingut el reforç d'en **Ton Sastre**. Ah, i no parlem dels vestits de les noies.... perquè la **Mília de l'estanc** i la **Dolorettes de cal Barber** se'n van fer un tip. I no cal dir dels barbers: a can **Clesques** i a can **França** sí que els van treure la son de les orelles, esquilant i rapant.

Els carnisers, **el Vell** i **el Nou** van matar la vedella que com cada any es parteixen. Però de colls, ànecs i pollastres, cada casa en va fer la seva matança. El dimarts després de la festa, ja corrien pels carrers comprant pells de conill el **Ferrer trico-trico** i en **Pitet**.

Va venir alguna parada com ara un «retratista» i també els «caballitos» i el «Xurrero Nadal», però el que va tenir més èxit de tots va ser un que feia ballar un mono molt gros, vaja, que més que un mono allò era un **Monàs**. També va tenir molta acceptació un animal que el feia ballar un home que li deien en **Joan de l'ós**.

Va agradar molt el partit de futbol del diumenge. Va ser un encontre que va treure espurnes. Jugaven l'Anglès i el Bonmatí. Si ho haguessin vist! Pels forasters, els germans **americano**, en **Quitxoi**, el **Gall**, en **Clarín**..., enfrontats amb en **Paperines**, l'**Arocha**, en **Mangoleta**, en **Ticus Borrell**, en **Nan**, el **Nano Borrell**, que, per cert, aquest dia va debutar en el primer equip. En **Nan de can Pelegrí** hi tenia els seus germans: en **Xelet**, en **Noni**, en **Xicu**, en **Met** i en **Perasses**, que des del públic constantment l'animaven. Semblava que es jugaven el ser o no ser. Va guanyar el Bonmatí per dos a zero. Va arbitrar en **Sebio de can Tapa**, que, per cert, va escombrar força cap a casa. La junta es va apuntar un èxit per la seva organització i eren el **Serrador**, en **Pepet Sereno**, en **Quim França** i els **germans dels Bessons**.

L'AMIC

Pàgina 31

L'envelat era una boniquesa, pensa que enguany hi van posar uns seients que en diuen «palcos», que amb els adornaments i la il·luminació que hi havia a la nit, semblava el Liceu. Amb la llum sí que s'hi van lluir l'**Estanqué** i en **Rafelito**. Era instal·lat, com sempre, a la plaça de D. Manuel que és **Terra-dell**.

El diumenge a la nit, valga'ns Déu quina gentada! L'As d'Anglès d'en Masachs i la Selvatana de l'Arpa, semblava que estaven en un competició. L'As, precisament aquest any, ha introduït la **Viola i la Gaita**. Hi havia un **Corneta**, que de tant en tant feia un solo molt **Refilat**, que semblava un **Reventa-musiques** que feia posar de puntetes en **Nic**, que seguia les seves evolucions. El que no ho podia fer era en **Sordet**, perquè el pobre no ho sentia. Els que van gaudir de valent van ser en **Mingo**, en **Minguet de l'Estanc** i en **Lluís Manyà**, quan veien en **Pic** fent donar voltes a la verrea.

El ball de la toia el va ballar el «**Conde**», elegant, «guapo» i «pinxo» com ja saps que no n'hi ha d'altre, amb una noia forastera molt maca que era a festa a can **Llorenç de les Trumfes**. Van ballar el «Danubio Azul», i no en van tenir pocs de miradors! —Les noies? Ah, les noies! Si els «gelos» s'haguessin convertit en flors, l'envelat hagués estat un jardí! I com ballava el pericon en **Joan Xauxa**, donava goig de veure'l amb la seva **Petita**. Semblava que ballaven sobre d'un **Punxó** o d'una **Burja**. En **Pere Sist**, va ballar amb molt d'estil un fox lent que se'n diu Amapola, que ara està de moda, i vet aquí que fins la **Vella Pola** deia: —Mira si en són de reconstrats que fins han tret una ball que parla de mi.

A la nit va venir també en **Mingo Balmanya**, aquell que juga amb el Barça, com cada any acompanyat d'una noia i d'una senyora grassa que feia pudor d'alls i que era la mestressa d'una casa de barrets. Segons deia en **Quelitus flaquer**, per sopar se'n va menjar tota una cabeça. La que no va poder ballar cap ball, pobreta, va ser la **Francisqueta coixa**, la mare d'en **Quelic Vila**.

La plaça també va ser força animada. Com sempre, els comptadors de sardanes eren en **Vella-neta** i en **Quel de la Fundaria**. La capçalera del programa, que per cert va ser molt bonica, la va fer amb molt de gust en **Joanet de la Rajoleria**. Els trens venien plens de jovent de tots els pobles i el Sr. Costal i en **Marianet** van haver d'estar sempre al peu del canó. Les cases de pagès, renoi, devien quedar totes buides, perquè de can **Borrell**, del **Molinot**, de can **Peric del Puig**, de **La Curta**, **La Costica**, **el Casot**, de can **Furroi**, tots van venir a festa.

Feia uns dies que teníem un temps insegur i bufava molt la **Tramuntana**, no obstant i això, el diumenge va fer un dia xiroi, alegre i bonic que fins vàrem sentir cantar el **Cucut**, **el Pinsà**, **el Canari** i la «**Nereta**».

El dilluns després del ball i amb una nit ben **Serena** en el «**Centro**», encara es va organitzar una partida de **Canari**, que per cert va cantar fort amb en **Martí Palloné**, el **Manco**, en **Bailo**, el **Moliné**, en **Frou**, en **Lluís Pipa** i en **Xicu de la Pipa**, alhora que en **Parals**, en **Baldiró**, en **Ciset Francès** i en **Pep Trullàs** feien la manilla, mentre en **Sidru Sereno** i en **Pere Gros**, reclamaven quietud perquè a les cinc del matí començava el torna a can Casacuberta. Mentrestant, en Joan Surroca, tot gràntant-se el cap, recordava a la seva dona, la **Lores de la Fundaria** que era hora de tancar la porta.

El dimarts la festa ja era acabada, però en **Manyeu**, aquell que li diuen el **Tio**, acompanyat d'en **Carlos de ca la Mestra**, l'home de **la Col's**, va fer una enfilada de peix que va servir per desenvafar a mitja colònia, però a la tarda molta gent, entre ells els de can **Sist** i can **Quel-Daga** encara es van cruspitar algun **Botifarrot** a la font del Bac i a la tornada varen fer parada i fonda al cafè de can **Vadó**.

Res més, amic, m'acomio esperant que en la festa major de l'any vinent puguis estar entre nosaltres i que sigui maca com la d'enguany.

Una forta abraçada del teu amic:

Esteve Tana

Un ex-alumne que està de punyetes

ACLUCANT ELS ULLS I TRASLLADANT LA IMAGINACIÓ 50 ANYS ENRERA RECORDEM AMB NOSTÀLGIA:

- Un vailet que va a estudi: calçat d'esclops, peücs i mitges de punt. Amb calces apedaçades, jersei espatufat i una bufanda envoltada al coll.
- Veure venir l'Esteve del cafè, botzinant, perquè jugant a «saco» a la paret de l'estanc s'ha fet un encreuament de fils elèctrics... i cames ajudeu-me.
- En Joan Surroca enfadat perquè: «me cagum el cap»... ja m'han trencat un altre vidre.
- El soroll agut originat per un esmolet que anuncia la seva arribada per afilar tisores i ganivets, especialment en la setmana de la festa Major.

- L'arribada d'un carret i un burro amb el seu propietari, accionant la maneta del manubri i tocant «Maria de la O» o «Mi jaca» tot venent romanços.
- El crit de «el paraigüero, dones»... i tot cantant deia, qui té paraigües per adobar?
O el crit del soldador que deia... dones! ha arribat el «potero» per reparar pots i palanganes.
O un drapaire anunciant-se amb un toc de trompeta. El parracaire, dones... no hi ha cap pell de «cuní»?
- Que en un sol dia s'acabessin totes les rates de la colònia, perquè coincidien el mateix dia els dos gats més grossos de la comarca: en Baltasar i en Jombi (Jhon Vi?).
- Que passés el primer hippie que deu haver existit, puix ja portava l'arracada i tot pidolant per les cases saludava amb un... dones que ha arribat en Manelic! (hi ha qui creu que això de l'arracada en els homes és cosa nova).
- Que la Verge ens visités sovint, perquè ens la portaven els ermitans de Santa Afra i de Mondois.
- Que a les 6, un jove es personés a l'estació per a esperar el tren que arribava a les 7, perquè llavors arribava ella.
- Que algunes vegades, al moment de començar el partit de futbol només hi hagués 10 jugadors perquè algun encara no havia arribat de la central a festejar.
- Que no era pas d'estranyar que el jovent, l'organitzador de la festa Major, després la mateixa hagués agafat tortícoli de tant mirar el cel per preveure quin temps faria.
- Que es casés un vidu i que els joves i els no tan joves, al cap-vespre, prepararessin un concert d'esquellots que no parava fins que els noucasats portaven beure a dojo, mal que durés fins a la matinada.
- Que encara que fos en quaresma, durant el novenari, a l'església del que més es parlava era de la carn.
- Que passés un marxant o una «marxanta», venent puntes, betes i fils.
- Que en aixecar-te al matí, algú hagués estat més matiner per a replegar els fems dels cavalls de can Pelegrí i de les vaques que amb la carreta, els pagesos portaven el gra al molí de can Pigem.
- Que el mateix passés en anar a treure la «comuna» per a portar a l'hort i femar l'hortalissa.
- Que s'encetés una disputa entre en «Carlos» de ca la Mestra i el Sr. Costal, per a decidir qui havia pescat la carpa més grossa.
- Que escoltant 8 campanades, se sabia que de seguida es portaria el combregar a un home que estava en perill de mort; si se n'escoltaven 9, llavors se sabia que la persona a combregar era una dona.
- Que preguntant l'hora a en Marianet, s'aconseguís el que hom es proposava i era fer-li explicar un cop més la història del seu «Roskof».
- Que es coneixia el que gastava rapè, perquè solia portar el bigoti tacat de groc de tant ensumar-lo.
- Que en «Tiberi de can Llorà gros», els diumenges per mudar-se, a diferència dels dies feiners, es posava la barretina de color vinagre.
- Que tremolaven els barbers quan veien entrar a la botiga els carboners o l'escura-xemeieies.
- Que en la Setmana Santa, els vells cantaires de Bonmatí, exhibien les seves veus a l'església cantant la passió.
- Que en els dies de dijous i divendres Sant, com que no es podien tocar les campanes, pels carrers es feien esquellots amb so de fusta, que servien per avisar la gent que s'atansava l'hoia d'anar a l'església.
- Que a Bonmatí érem uns tocacampanes, puix cada dia a l'església, a més de fer dringar la campana anunciant les misses, tocaven també «migdia» i al vespre el toc d'oració.
Que el mosso de l'estació amb la campana comunicava quan sortien els trens d'Anglès i Bescanó.
- I que les fàbriques de Can Casacuberta, una campana avisava el començament de tots els torns. No es necessitava pas rellotge al campanar.

Un ex-alumne que està de punyetes

ET RECORDAREM SEMPRE

*Trobarem a faltar el teu somriure.
Diu que ens deixes, te'n vas lluny d'aquí.
Però el record de la vall on vas viure
no l'esborra la pols del camí.*

El proppassat 15 de novembre, víctima d'una llarga i dolorosa malaltia, va deixar aquesta vida el bon amic **Eugeni Casacuberta**.

Sí, l'Eugeni ha estat un home que en el decurs de la seva vida va donar proves ben notòries de ser un bonmatinenc de soca-reí. Com que «L'AMIC» va dirigit als ex-alumnes, això fa que molts ja siguem sabedors de les seves inquietuds i de la seva obra. Als altres companys que les circumstàncies han fet que es trobessin allunyats en diferents indrets de la nostra geografia, els direm que l'Eugeni ha estat el principal impulsor del nou ressorgiment del nostre poble.

Com que la colònia va viure una colla d'anys força subjugada, uns homes de Bonmatí, encapçalats per ell, van contraure una obligació moral de portar a cap una obra, el fi principal de la qual era de convertir una colònia de llibertats limitades en un poble completament lliure. Pel seu renaixement no va escatimar esforços ni sacrificis de cap mena, a fi que les famílies més senzilles disposessin d'una llar digna, ja que els estatges de la colònia no eren vàlids en els nostres dies.

La seva activitat es va perllongar fins que va tenir la dissort de contreure una malaltia que va limitar la seva labor.

L'Eugeni, tot i que no assistia a les nostres trobades, era un ex-alumne de les escoles de Bonmatí, que amb tot i el seu precari estat de salut participava amb goig de l'alegria i la germanor que regnava entre els seus companys —ho poden testimoniar el grup d'amics, distints cada any— que al dia de la trobada l'anaven a visitar. Podem constatar que l'endemà quan escoltava l'enregistrament dels diferents actes de la festa quedava embadalit. Com també per l'emoció que mostrava el seu rostre, mentre dels seus ulls brollava una llàgrima quan llegia les pàgines de «L'AMIC».

Podem assegurar que l'Eugeni amb facultats normals hauria continuat essent un entusiasta i incondicional col·laborador de les activitats bonmatinenques. Tot i això, ben sovint s'interessava per la marxa del poble i del seu esdevenir.

Bonmatí ha perdut un amic, un home noble i recte, que la gent de bona voluntat s'estimava. Molts de nosaltres avui dia, gaudim d'un benestar, fruit de la seva desinteressada tasca per fer un poble gran.

Els membres de la junta d'aquesta Agrupació, responsables i conscients de l'obra que ha portat a cap, oferim aquest humil homenatge a l'home que passarà a la història del nostre poble com a gran benefactor per la seva entrega i sacrificis envers els altres, i que alhora ha estat el continuador de l'obra, iniciada a primers de segle, pel Fundador, en Manuel Bonmatí.

Eugeni: Que Déu et recompensi el que has fet per Bonmatí.

PER L'AGRUPACIÓ D'EX-ALUMNES:
Joaquim Quer - Marià Fornés - Pere Quer
Josep Pigem - Joan Costa - Benet Valenti

AJUNTAMENT D'AMER
(GIRONA)

V/ Ref
Reg. sortida

En JESUS LAUNES i NGREZ, Secretari de l'Ajuntament de la vila d'Amer, província de Girona.

CERTIFICÓ:

Que el Ple celebrat per aquest Ajuntament en data 22 d'Octubre de 1.980, va adoptar el següent acord:

"Acte següent, la Corporació Municipal, a proposta de -- l'Associació de Veïns de Sant Julià, Associació de Veïns de Bonmatí, Associació de Veïns del Grup Bondia, Associació de Parex d'Alumnes del Col·legi d'E.G.B. Comissió d'Actes Culturals i Recreatius i el Club de Fútbol Bonmatí, -- acorda que a partir d'avui l'Avinguda Bondia portarà el nom d'Avinguda EUGENI CASACUBERTA.

Ahora agraeix la iniciativa de tot el poble de Bonmatí i palesa el més profund reconeixement vers la persona de l'Eugeni Casacuberta, que en moments difícils sapigud vèncer l'angoixa del desdram amb la il·lusió clara d'un futur ple d'esperança que avui el poble de Bonmatí serenament en ceta en el camí silent de la seva identitat."

I per que consti, i als corresponents efectes, signo el present, amb el Vist-i-Plau del Senyor Alcalde, a la vila d'Amer, a vint-i-quatre d'Octubre de mil nou-cents vuitanta.

Vist-i-Plau
l'Alcalde,

Signat: Josep Puigdemont

Ja en el 1980, l'Ajuntament d'Amer, a petició dels consellers locals: Vidal, Piserra i Taberner, va voler premiar la tasca de l'Eugeni.

BONES FESTES

